

บทที่ ๖

ชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเลภูเขาชาวต่างด้าวและเก่าแก่ในบีช

ความน่า

กว่า "ชาวเล" (Sea Gypsies) เป็นชื่อที่คนโดยทั่วไปใช้เรียกชนกลุ่มน้อย (Minority) กลุ่มนึง ที่อาศัยอยู่ในแหลมมลายูตั้งแต่สัมยศถูกคำบรรพ์^๑ ภายนหลังได้บ้ายเร่อร่อนไปมาอยู่ตามที่ต่าง ๆ ระหว่างเขตเมืองมะริดประเทศไทยถึงประเทศอินโดนีเซีย

สำนักงานการประมงศึกษาจังหวัดสุโขทัย ได้ให้ภาพชาวเลไว้อ่านชัดเจนว่า "ในอดีต ชาวเลชอบใช้ชีวิตเร่อร่อนไปในทะเล... เรือของชาวเลมีลักษณะคล้ายเรือคันู ทำจากไม้ที่มีน้ำหนักเบาและตัวเพริบงไม่กิน มีหลังคาห้าด้วยใบเตย หรือเรียกว่า "แขง" บางลำใช้ใบเตยทำในเรือ ชาวเลเป็นพวกที่ชำนาญในการเดินเรือ มีสัญญาณไม่กล้าตายเข้าสามารถแล่นเรือออกทะเลลึกได้โดยใช้เรือลำไม่ใหญ่นัก นั่งกันเพียงสองคน ถ้าเรือถูกคลื่นลมขัดจนจะอับปางคนที่นั่งบนเรือจะกระโดดลงน้ำตาย เพราะชีวิตของชาวเล พอกลืนลมลงบึกขึ้นเรือใหม่ ไม่เคยปรากฏว่าพวกชาวเลถูกน้ำตาย เพราะชีวิตของชนกลุ่มนี้เกิดมาเห็นน้ำทะเล สามารถว่ายน้ำ ดาน้ำได้คล่องแกล้วทุกคน"

พวกชาวเลเกิดมาเพื่ออาชีพประมง โดยแท้ อายุพื้นฐานไม่ถึงดันและหากไม่ถอยได้ชนกลุ่มนี้ชำนาญในการจับปลา งมหอย เก็บปะการัง เพื่อมาแลกเปลี่ยนกับชนชาติที่ต้องการหรือนำไปขายแก่พ่อค้าคนกลาง เครื่องมือในการจับสัตว์น้ำ นอกจากเรือแล้วก็ยังมีหน้ากากกันชนกสำหรับแหงปลา หน้ากากห้าด้าบไม้เนื้ออ่อน ได้บานานาเข้ารูส่องรู ตัดแบล็งให้พอดีกับเบ้าตา นำกราชกรรมตัดให้ตรงรูหั้งสองกล้ายแวน มีปากที่ขอนกราชออกเพื่อไม่ให้น้ำเข้มชาวเลมีความสามารถพิเศษในการสังเกตแหล่งที่อาศัยของปลา..."^๒

ปัจจุบันชาวเล โดยเฉพาะที่เก่าอาดังและเก่าลิเบี๊ช มีแนวโน้มว่าจะยุติการ
เร่ร่อน เปลี่ยนมาสร้างบ้านเรือนอยู่เป็นหลักแหล่ง แม้จะมีวิธีชีวิตความเป็นอยู่แบบใหม่ แต่
ก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวเลไว้

การเรียกชื่อชาวเล

ชนกลุ่มน้อยที่เรียกว่า "ชาวเล" นี้ มีชื่อเรียกด้วยกันหลายชื่อ ดังนี้ ชาวเล
จะเรียกตัวเองว่า โมเก็น (Moken) หรือ เมากิน (Mawken) ส่วนชนกลุ่มนี้จะเรียก
ชื่อชาวเลด้วยกันดังนี้ กล่าวคือ พม่าเรียกชาวเลว่า "เซลัง" (Selang) เพย์นามเป็น
"คลาง" ในภาษาไทย นอกจากนี้ยังเรียกเพย์นามเป็น "เซลอง" (Selong) และ "เซลอน"
(Selon) อีกด้วย 猛烈语เรียกชาวเลว่า "ออรังเลาด์" (Orang Laut) "รายดเลาด์"
(Rayat-Laut) ซึ่งหมายถึง คนน้ำ หรือ "ออรัง เซลัด" (Orang Selat) หมายถึง
คนช่องแคบ อินโดนีเซียเรียกชาวเลว่า "นาใจ" (Badjo) "นาไระ" (Barak)
"เซกะร์" (Sekah) "จูรู" (Juru) และ "รายด" (Rayat) ในสุมาตราฝั่งตะวันออก
เรียกชาวเลว่า "รายด" (Rayat) หรือ "กัวลา" (Kuala)³ อังกฤษเรียกชาวเลว่า
"Sea Gypsies" หรือ "Sea Dyaks" ส่วนคนไทยเรียกชาวเลว่า "ชาวนา" "ชาวเล"
และ "ไทยใหม่" ซึ่งในบรรดาคำทั้ง 3 คำดังกล่าว คำว่า "ชาวเล" เป็นคำที่ยอมรับกัน
ทั่วไป คำว่า "ชาวนา" นั้นก่อนข้างจะเป็นคำที่เป็นทางการ แต่เป็นคำที่แสดงถึงความรุ้สึก
ของชาวเลมาก⁴ ต่อมาเป็นคำที่ก่อนข้างไม่สุภาพ เพราะความหมายลึก ๆ ของคำว่า น้ำ
ในคำนี้ หมายถึง น้ำอสุจิ⁵ ทั้งนี้เพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรม นั่นเอง ส่วนคำว่า
"ไทยใหม่" เป็นคำที่เพิ่งใช้เป็นทางการ ทำให้ชาวเลมีความรุ้สึกว่าเข้าเป็นคนไทย และ
เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยด้วย

ชาวเลที่เป็นกลุ่มกรณีศึกษา คือ ชาวเลท่าศิษย์อยู่บนเกาะอาดังและเกาะลิเบี๊ชใน
หมู่เกาะอาดัง-ราวี เบทอุทยานแห่งชาติดรุเตา ซึ่งชาวเลดังกล่าวอยู่ในกลุ่มอุรุกลาไว้บ
(Urak Lawoi)

ชาติพันธุ์

การศึกษาชาติพันธุ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้ใกล้เคียงนี้ทำได้ยาก เพราะภูมิภาคนี้ได้มีการผสมผสานของชาติพันธุ์มนุษย์หลายชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชาติพันธุ์มองโกลอยด์ (Mongoloid) กอเตชอยด์ (Caucasoid) และนิกรอยด์ (Negroid) จากการศึกษาของ เอช โรบินสัน (H.Robinson)⁶ พบว่าชาติพันธุ์ใหญ่ ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีเพียง 2 กลุ่มเท่านั้น คือ ชาติพันธุ์กลุ่มมองโกลอยด์ใต้ (Southern Mongoloid Groups) กับชาติพันธุ์กลุ่มมาเลเซีย (Malay Groups)

ชาวเลเป็นชาติพันธุ์บอร์บินกุลุ่มชาติพันธุ์มาเลเซีย (Malay Groups) ลักษณะทางภาษาทั่วไปของชาวเลบังคล้ายกัน คุณแม่เล่ายูกนิบุตร หรืออินโดนีเซีย บรูไน และพิลิปปินส์ ก้าวถือ ลักษณะของกระโทกหรือรำ ลักษณะสืบส่องเส้นผม สีของผิวและนัยน์ตา ขนาด และรูปร่างทั่วไปเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะถัดเดิมของชาวเลจะเรื่องอยู่ตั้งแต่พิลิปปินส์จนถึงตอนใต้ของประเทศไทย

การแบ่งกลุ่ม

นักวิชาการผู้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเล ได้แบ่งกลุ่มชาวเลตามหลักเกณฑ์และหัศนะของตนเอง อาทิ ประพันธ์ เรืองธรรม์ กล่าวว่า "...ปรากฏว่ามีผู้แบ่งชาวนาออกเป็น 3 พวก คือ พวกที่ 1 เรียกว่า พวกมัฆสะกา พวกที่ 2 เรียกว่า พวกลิงค์ และพวกที่ 3 เรียกว่า พวกมาซิง" และว่า "...พวกที่อยู่ในประเทศไทยเป็นพวกชาวนาผสม คือ ผสมเป็นเบื้องหน้างสามพวกดังกล่าว"⁷

คริสโตเฟอร์ คอร์ต (Christopher Court)⁸ แบ่งชาวเลเป็น 2 กลุ่ม คือ ชาวเลกลุ่มชาวเกาแท้ (Chao Koh Thae) กับกลุ่มไทยใหม่ (Thaimai) เดวิด ไฮแกน (David Hogan)⁹ แบ่งชาวเลตามหลักภาษาศาสตร์ เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มมอเก็น (Moken) กลุ่มมอกลัน (Moklen) และ กลุ่มอุรากลาไว้บ (Urak Lawoi)

ส่วน อาการ อุกฤษณ์^{1.0} อาศัยหลักคิดชนวิทยา แบ่งชาวเลเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มนอเก็น (Moken) ซึ่งบังแบ่ลงไปอีก 2 กลุ่มย่อย คือ "มอเก็นปุเลา" (Moken Pulau) หมายถึง มอเก็นเกราะ และ "มอเก็นตานับ" (Moken Tanab) หมายถึง "มอเก็นบก" กับกลุ่ม "อุรักลาไว้บ" (Uruk Lawoi) หมายความว่า ชาวเลเก่าอาดั้งและเก่าลีเปี้ย อยู่ในกลุ่มอุรักลาไว้บ (Uruk Lawoi)^{1.1}

ต้านทาน

บังไม่ปราภูหลักฐานชัดเจน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาวเล แต่จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ชาวเล ได้พบด้านงานจำนวนหนึ่งที่เกี่ยวกับกำเนิด และความเป็นมาของชาวเล ซึ่งเรียนรู้ยังตามลำดับสาระของด้านงานเหล่านั้นได้ ดังนี้ นิทานพื้นบ้านเรื่อง "ชาวเล" จากภาษาไทย^{1.2} เล่าว่า นบีได้เข้าไปบนสวรรค์ เพื่อสั่งสอนชาวสวรรค์ให้ประพฤติปฏิบัติตาม แต่เมื่อพากษาสวรรค์ไม่ประพฤติปฏิบัติตาม นบีกับดาลให้สวรรค์ล้ม ชาวสวรรค์พากหนึ่งตกสวรรค์ไปอยู่บ่าเป็นชาวบ่า อีกพากหนึ่งตกไปอยู่ในทะเลเป็นชาวทะเลหรือชาวเล คนพากนี้จึงไม่มีศาสนา จุดประสงค์หลักของนิทานเรื่องนี้ต้องการบอกให้รู้ถึงกำเนิดของชาวเลทั่วไป กับเหตุที่ชาวเลเป็นคนไม่มีศาสนา โดยเฉพาะ

ต้านทานของชาวเลเรื่องหนึ่ง กล่าวถึงกำเนิดของมนุษย์ว่า "...นานมาแล้วได้เกต ไฟล้าง โลกเหลือไว้แต่ผู้หญิงคนหนึ่ง เมื่อผู้หญิงคนนั้นหนีไปทางทิศตะวันออก ได้ให้กำเนิดคนผิวขาว หันสีไฟก ไปทางทิศเหนือให้กำเนิดชาวพม่า หันสีไฟก ไปทางทิศตะวันตกให้กำเนิดชาวอินเดีย หันสีไฟก ไปทางทิศใต้ให้กำเนิดชาวจีน หันสีไฟก ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือให้กำเนิดชาวมาเลย์ หันสีไฟก ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือให้กำเนิดชาวกาลา (Indian Coolies) หันไปทางตะวันตกเฉียงใต้ให้กำเนิดชาวอ่องลอนคา หรือ ออรัง ลาอุต (อุรักลาไว้บ) และเมื่อหันไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ให้กำเนิดชาวมอเก็น (Moken) ต่อมาผู้คนส่วนใหญ่ได้อร่องให้บกซ์ใจดีตนหนึ่งสร้าง kraal และ

สร้างโลกใหม่ให้มนุษย์ໄสกออาศัยอยู่จนทุกวันนี้¹³ อุகคานานเรื่องนี้ทำให้มองเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น เกี่ยวกับการเนิดของชาвлากลุ่มมอเก็นและกลุ่มอุรักลา ไว้ ที่ร่วมนารพบุรุษเดียวกัน

ด้านานอึกเรื่องหนึ่งของชาวเลมอเก็นແດบหมู่เกาะสุรินทร์ เล่าว่า¹⁴ เดิมครั้งที่ชาวเลบังคงอยู่ร่วมกันลุ่มเดียวกันเป็นกลุ่มใหญ่ ได้หนีโจรสลัดลงแಡกแยกกันไป พากหนึ่งถูกโจรสลัดจับได้ เอาไปขายให้เจ้าเมืองในแตบดินแคนทางภาคใต้ของมาเลเซีย เพื่อใช้เป็นแรงงานสร้างเมืองใหม่ อีกพากหนึ่ง ก็อพากมอเก็นนี้ผู้ชายถูกจับไปเป็นทหาร ผู้หญิงถูกจับไปเป็นเพศสมเพื่อบาบจานวนผลเมือง พวกรที่ไม่ถูกจับแต่awanตัวก็หันเรือหนีบกไปเป็นพากมอเก็นบก (Moken Tanab) ส่วนพวกรที่ไม่จวนตัวก็หนีไปกับเรือไปอาศีตามเกาะต่างๆ หันในเขตประเทศไทยและประเทศพม่า เป็นพากมอเก็นເກາະ (Moken Pulau) อัญกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับตำนานอึกเรื่องหนึ่ง ที่อาจารย์ อุตุษณ์ ได้อ้างถึงด้านานที่ช่วยมอเก็นที่เมืองมะริดเล่าแก่ Bernatzik ว่า "มอเก็นบางกลุ่มถูกชาวมาเลเซียจับตัวไปและได้แต่งงานกับชาวมาเลเซีย ชาวอินและนิกิโต และกล้ายเป็นขอรังลาอูด หรือขอรังลอนตัว"¹⁵ ด้านานหงส่องเรื่องนี้เชิงไกลตัวและมีความเป็นไปได้มากขึ้น หงส่องแสดงให้เห็นถึงความมีบรรพบุรุษร่วมกันของชาวเลกลุ่มมอเก็นกับกลุ่มอุรักลา ไว้ย โดยเฉพาะด้านานเรื่องหลังยังแสดงให้เห็นว่า ชาวเลกลุ่มมอเก็นเป็นบรรพบุรุษของชาวเลกลุ่มอุรักลา ไว้ยอีกด้วย เกี่ยวกับเรื่องนี้นักภาษาศาสตร์บางคน โดยเฉพาะอมร ทวีศักดิ์ ไม่เห็นด้วย ด้วยว่า "การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษาของกลุ่มนี้ จะยืดศัพท์เครือญาติเป็นหลัก เพราะแม้ศัพท์หนึ่ง ๆ จะเปลี่ยนไป แต่ศัพท์ค่าเรียก ญาติ เช่น พ่อ แม่ พี่ ป้า อา ฯลฯ ก็ไม่น่าจะเปลี่ยน เนื่องจากเป็นศัพท์ที่เรียกกันอย่างต่อเนื่อง และจากการเปรียบเทียบศัพท์เครือญาติของชาวเลหงส่องกลุ่มแตกต่างกันมาก จึงไม่น่าจะมีบรรพบุรุษร่วมกัน"¹⁶

อย่างไรก็ตามแม้จะอาศัยการศึกษาทางด้านชาติพันธุ์วิทยาเข้ามาร่วมด้วย ก็ยังไม่สามารถให้คาดตอบที่ชัดเจนได้ เพราะว่าปัจจุบันได้มีการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์ทึ้งเผ่าพันธุ์ ชาวเลด้วยกันเอง กันทั้งเผ่าพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่เผ่าพันธุ์ชาวเลอีกด้วย

การตั้งถิ่นฐานของชาวເລກເກະອາດັ່ງແລະເກະລີເປື້ນ

ກລຸມແຮກ

ຈົບສ ວິທະຍາ ກລ່າວໄວໃນປະຕູງຢານພັນຊ ເຮືອງ "ກາຮົກຄານທານຂາວເລ ຈັງຫວັດສູລ" ວ່າ¹⁷ ຜູ້ໜ້າອາຫັນບໍ່ທີ່ເກະລີເປື້ນແຮກ ຄື່ອ ໂດຍມາຫມາດ ມັດງຈາກນັ້ນປະມາພ 1 ປີ ໂດຍນີ້ ໄດ້ເຂົາມາອູ້ດ້ວຍພ້ອມກັນ ໂດຍສະນູ ແລະ ໄດ້ຂັກຂວານຂາວເລເຄີນອື່ນ ທ່ານາອູ້ທີ່ເກະລີເປື້ນ ຂາວເລກລຸມແຮກນີ້ເອງ ທີ່ເປັນຕົ້ນຕະກູດ "ຫາຜູທະເລ"

ສ້າງການການປະໂຄນຄົກຄານ ຈັງຫວັດສູລ¹⁸ ອ້າງຮາຍງານການສ້າງວິຊອຸທະນາກ
ທະເລແໜ່ງຫາດີທະຽເຕາ ຂອງມາວິທຍາລົມທຶນດີ ພ.ສ. 2520 ກລ່າວວ່າ ນຸ້ມັກແຮກທີ່ມາຕັ້ງຄືນ
ຢານທີ່ເກະລີເປື້ນເປັນຂາວອິນໄດ້ເຊີຍ ສໍ່ອ ອີ້ຫີ້ ໄປມາກ້າວບຮະຫວ່າງປິ້ນກັນໄທບ ມາຕັ້ງດືນ
ຢານອູ້ທີ່ເກະລີເປື້ນ ມີຄານກ່ອນ ກາຍຫລັງແຕ່ງງານກັນຫຼົງຂາວເລ ແລ້ວບ້າຍໄປອູ້ທີ່ເກະລີເປື້ນ ໂກລນ ຈົນ
ກົງສຸກທ້າຍ ໄດ້ບ້າຍໄປອູ້ເປັນການຄາວຸງທີ່ເກະລີເປື້ນ

ອູ້ເທິງ ຫາຜູທະເລ ອາຍ 67 ປີ ຂາວເກະລີເປື້ນ ຮັນຕາອອງ ໂດຍນີ້ ເລຳໄຫັ້ງ
ແຕກຕ່າງກັນອອກໄປເຄີກນັບວ່າ "ໄດ້ນີ້ເຮັດໃຫ້ການມາຈາກສິນຄໄປ໌ ເພຣະຮູ້ອັກກັບພະຍາກຸມ
ນາງຄົກກີ່ ເຈົ້າເມືອງສູລະພະນັນ ໂດຍນີ້ຈຶ່ງໄດ້ຕັ້ງຮຽກອູ້ທີ່ເກະລີເປື້ນ (ລີເປື້ນ) ກາຍຫລັງ
ໄດ້ນີ້ເຮັດແຕ່ງງານກັນຫຼົງຂາວເລເກະລັນຕາ ຈັງຫວັດກະຮນີ່ ມີລູກ 3 ຄນ ເປັນ ຜູ້ໜົງ 2 ຄນ
ຜູ້ໜ້າ 1 ຄນ ຕາມຄໍາດັນ ຄື່ອ ເຕີ້ (ຜູ.) ຂານູ (ໜ.-ເສີມຫິວດ) ແລະ ດາຮາ (ຜູ.-ກະຮຽກ
ກ້ານັນບຮອງ ອັງໂຫຼືພັນ໌ ແລະ ເປັນແມ່ນຂອງນາງອິນດາ ທີ່ເປັນກົງບານຂອງນາຍຄົກຂັ້ນ ໂອພິສຸທິ
ສາ ຜູ້ໃຫ້ມີບ້ານ ໝູ່ທີ່ 7 ບ້ານເກະອາດັ່ງ ຄົນປັ້ງຈຸນນ)¹⁹

ຄວາມດັ່ງກ່າວ ສຽງໄດ້ວ່ານຮຽນຮູ້ຂາວເກະລີເປື້ນທີ່ມີຕ້າຫນ ແລະ ເຮືອງຮາວຊັດເອນ
ທີ່ສຸດ ຄື່ອ ໂດຍນີ້ ຢ່ອ ອີ້ຫີ້ ເດີນທາງມາຈາກເບີນນ້ຳນ້າມາເລເຊີຍຮ່ອງອາຈະຈົ່ງອິນໄດ້ເຊີຍ
ກາຍຫລັງເນື້ອໄດ້ຕັ້ງຄືນຫຼາຍແລ້ວກໍໄດ້ຂັກຂວານຂາວເລຄື່ອນ ຖ້າເຂົາມາອູ້ຮ້າມ ແລ້ວກະຮ້າຍໄປຕາມ
ເກະທ່າງ ຖ້າ ເກະອາດັ່ງ ເກະຮາວ ທັງໝັ້ນໄດ້ມີລູກຮັນສິນສຸກຸລ ໄວມາກມາຍ ຈົນກະທັ່ງ
ໄດ້ນີ້ໄດ້ຮັບກາຍບໍ່ອ່ານຸພັນຈາກລູກຮັນຕ່ອນ ຈົ່ງກັນໄດ້ສ້າງສ່າລເອາໄວ້ໜ້າເກະທີ່ເຮີກ
ວ່າ "ຫລາຫວດ" ເພື່ອສັກກາຮນ້າຫຼາດລອດໄປ

กัลมทส่อง

พ.ศ. 2452 พราวยกมินารถภักดี เจ้าเมืองสุล ได้ขอกชวนขาวเลกาลันดา
จังหวัดกรุงรัตน์ ให้มาตั้งหลักแหล่งที่เกาจะลิเปี้ยะและเกาจะอาดัง หันนี้เพื่อแสดงหลักฐานว่า
เกาจะหงส่องเป็นของไทย เพราะมีคนไทยอาศัยอยู่ จะได้ไม่ต้องถูกยึดครอง เนื่อง
จากในสมัยดังกล่าว อังกฤษกำลังมามีอิทธิพลในแหลมมลายู และกำลังดำเนินการบักบัณฑ์
แคนระหัวงมลายูกับไทยอยู่ ชาวเลที่อยู่พยพมาจากการลันดา เป็นชาวเลสก็ "กะเลือก"

กล่าวใหม่

เป็นชาวเลกลุ่มที่อพยพเข้าไปอยู่ใหม่ รวมทั้งชนกลุ่มนี้ด้วย ชาวลาวกะกาลีเป็น
และເກະອາດັ່ງກໍລົມໃໝ່ໃຫ້ນາມສົກລົມຕ່າງຈາກ 2 ສົກລ ດັ່ງກ່າວໆຂ້າງຕົ້ນ

ชีวิตความเป็นอยู่

1. ປະຈາກ

ประชากรชาวເກາະອາດັ່ງແລະເກາະລົບເປີ້ນ ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນຫາວເລສັງຫຼັດໄທຢືນ
ທວນເບີຍນັ້ນແລະນັດຕປະຈຳຕົວປະຊາຊົນ ກາຣບ້າຍດືນຂອງປະຊາກນົມກົມກົມກົມກົມກົມ
ບ້າຍອອກມືນອໍຍມາກຈນເກືອນໄມ້ນີ້ ເວັນແທ່ກາຣບ້າຍຫົ່ວຄຣາວເພື່ອໄປທ່າກາຣປະນົມໃນນາງຖຸດູກາລ
ແຕກບ້າຍກລັນມາອີກ

1.1 โครงสร้างประชากร

ในปี พ.ศ. 2534 เกาะอาทั้งและเกาะลิเป็ง มีโครงสร้างประชากร

จำนวนหลังคาเรือน	135 หลังคาเรือน
จำนวนประชากร	806 คน
จำนวนเป็นประชากร - ชาย	422 คน
จำนวนเป็นประชากร - หญิง	384 คน

จำนวนคนเกิด	14 คน
จำนวนคนตาย	7 คน
อัตราการเกิด/พัน	17.37
อัตราการตาย/พัน	8.68
อัตราเพิ่ม/พัน	8.68

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรฯ แยกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0-4	119	14.76
5-9	103	12.78
10-14	94	11.66
15-19	90	11.17
20-24	79	9.80
25-29	65	8.07
30-34	51	6.33
35-39	42	5.21
40-44	33	4.09
45-49	30	3.72
50-54	27	3.35
55-59	25	3.10
60-64	15	1.86
65-69	12	1.49

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามกลุ่มอายุ (ต่อ)

กลุ่มอายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
70-74	9	1.12
75 ขึ้นไป	12	1.49

ที่มา : รายงาน "ข้อมูลทั่วไปของสถานีอนามัยเกษตรอาดัง อ่าเกอเมือง จังหวัดสตูล ปี 2534"

1.2 ลักษณะครอบครัว

ขนาดของครอบครัวบนเกษตรอาดังและเกษตรลิเป็ะ มีอัตราเฉลี่ย

6-8 คน ลักษณะที่พนโดยทั่วไป แต่เดิมเป็นครอบครัวแบบครอบครัวขยาย ปัจจุบันประมาณร้อยละ 72 เป็นครอบครัวเดียว คือ ครอบครัวที่มีเพียงสามีภรรยาและตรีทั้งไม่มีสมรส เพียงร้อยละ 28 เท่านั้นทั้งคงเป็นครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วย สามีภรรยา พ่อ แม่ ญาติพน้องห้องของฝ่ายสามีและภรรยา บางที่ญาติพน้องหรือบุตรเนื่องสมรสแล้วก็ยังคงอยู่กับครอบครัวเดิม ทำให้ครอบครัวขยายมีสามีภรรยาตั้งแต่ 2 คู่ขึ้นไป แนวโน้มที่ทำให้เพิ่มจำนวนครอบครัวเดียวมากขึ้นและอย่างรวดเร็ว เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้คู่สมรสแยกตัวออกไปสร้างครอบครัวใหม่ เพื่อความมั่นคงของครอบครัวภายหลังการสมรส

1.3 สถานภาพของบุคคลในครอบครัว

สถานภาพของบุคคลในครอบครัวชาวเลเกษตรอาดัง-ลิเป็ะ มีดังนี้

1.3.1 หัวหน้าครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย หัวหน้าครอบครัวที่เป็นผู้หญิงประมาณร้อยละ 4 หัวหน้าครอบครัวหรือสามีโดยทั่วไป มีหน้าที่ทำงานอกบ้านกลับบ้านด้วยอาหารเลี้ยงครอบครัว เงินที่หาได้จะนำมามอบให้ภรรยา บางครั้งภรรยา

จะเป็นผู้ไปรับเงินค่าจ้างจากนายจ้างเอง หัวหน้าครรชนครวชาราและเก้าอี้ เป็นอยู่ในสภาพที่ "กล้าเมีย" เช่น ขณะดื่มสุราเมื่อกรรยาไปตามกิจกัลบ้านไม่กล้าหักหัวงกรรยา เวลาว่างนิยมดื่มสุรา เล่นการพนันโดยเฉพาะไพรัมมี่และไพป์อกเด้ง

1.3.2 กรรยา อยู่กับบ้าน พำนบ้านบังในตอนเช้า เช่น ขักผ้า ทำอาหาร การทำงานนอกบ้านเกือบไม่มี แต่ปัจจุบันกรรยาเริ่มออกไปช่วยสามีอกบ้านบังแล้ว เช่น ตกเบ็ด จับปลา เก็บหอย ต่อยหอย ฯลฯ กรรยาชาราและเก้าอี้-ลิเบี้ย มีเวลาว่างมาก ประมาณร้อยละ 80 ของเวลาในวันนั้น ๆ จะใช้ในการเล่นการพนัน โดยเฉพาะไพรัมมี่ ไทยและไพป์อกเด้ง

1.3.3 หนุ่มสาว หนุ่มสาวเล้มกออกทะเลปะแมง สาวชาราและมักกอยู่กับบ้าน รวมกลุ่มฝึกและตั้งค่ายรองเงิงหรือร่วง ซึ่งถือเป็นค่านิยมที่ได้รับการยอมรับในสังคม ปัจจุบันในศุภุการห้องเที่ยว สาวชาราและนางคนจะหันมาทำงานรับจ้างเสิร์ฟอาหารตามร้านที่บริการอาหารแก้นักท่องเที่ยว

เวลาของความเป็นหนุ่มสาวของชาราและเก้าอี้-ลิเบี้ย มีน้อย โดยทั่วไปใหญ่จะตั้งงานเฉลี่ยวัย 16-17 ปี และชาย 19-20 ปี หันเพราะหนุ่มสาวนิโ Aleksandar ให้อิสระมาก

1.3.4 เด็ก เด็กชาราและเรียนหนังสือในโรงเรียน ร้อยละ 90 เด็กชาราและ มีเวลาว่างมาก วันเสาร์-อาทิตย์ เด็กชายจะตามพ่อแม่ออกทะเลเพื่อช่วยและหาประสบการณ์ในการดำรงชีพ เด็กหญิงจะช่วยทำงานบ้าน นอกเหนือจากการเล่นตามวัย

1.3.5 คนชรา คนชราถือว่าหมดหน้าที่การทำงานทุกอย่าง จะต้องอยู่ในความดูแลของลูกหลาน คนชราชาราและจะได้รับการเอาใจใส่ และยอมรับจากลูกหลานเป็นอย่างดี เช่น จะได้รับการยกย่องให้เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ พิธีกรรมในประเพณีโดยเรื่อง เป็นต้น

1.4 การสืบสกุล

แต่เดิมก่อนมีนามสกุลชาราและจะถือฝ่ายมารดาเป็นหลัก แม้ปัจจุบันการถือฝ่ายมารดาจะยังคงมีอยู่

บังจุนชาวเลบนเกาะอาดังและเกาะลิเป๊ะ มีนามสกุลใช้ จากเอกสาร "บัตรอนามัยประจำครอบครัว" ของ "สถานีอนามัยเกาะอาดัง" จำนวน 48 นามสกุล รวม 605 คน ปรากฏตัวเลขเกี่ยวกับนามสกุลของชาวเลเกาะอาดังและเกาะลิเป๊ะที่นำเสนอดังนี้

ตาราง 5 แสดงความถี่ของการใช้นามสกุล "หาญทะเล"

นามสกุล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หาญทะเล	441	72.89
ทะเค็อก	3	0.50
นามสกุลอื่น	158	26.11
ไม่ปรากฏนามสกุล	3	0.50

ที่มา : สถานีอนามัยเกาะอาดัง หมู่ที่ 7 ต่าบลเกาะสาหาราย อ่าเกอเมือง

จังหวัดสตูล พ.ศ. 2535

นามสกุลตามที่ปรากฏตามตารางข้างบน มีจำนวน 48 นามสกุล
ล้าดับจากจำนวนผู้ใช้มากมาหาน้อย ดังนี้²¹

หาญทะเล	441	พันแสน	2
พระอี้	21	สุนทรไชย	2
สิริอัน	19	เอื้บดุษ	2
หลักง, หลักง (6,5)	11	กระเจ้าจ้าย	1
เกาะแก้ว	8	กุลโพธิ์	1
แข่งไก่บู	8	ชาเรือง	1

ประมงกิจ	8	แซ่อ่อง	1
สุวรรณภูมิ	8	แซ่อ่อง	1
เส้นเหลี่ยม	7	ทอยเกลี้ยง	1
ห้องสาบ	5	ห่อนมณี	1
บางจาก	4	ท่อสี	1
สามเนียงล้ำ	4	เทศท่าว	1
สิงขไร้ทับ	4	น้ำยาสิน	1
บาด่า	4	ลมุนเจริญ	1
เกษตรมคัน	3	ลองปะเรือสูตร	1
ทะเลติก	3	นาขลิธช์	1
มอญแก้ว	3	ศิริวัฒนาภูล	1
หนองพุทธิสาร	3	ศรีสุวรรณ	1
เกษตรสีเรือง	2	สมบัตินาก	1
โภนพัฒน์	2	แสงแก้ว	1
กันธิก	2	อังไตนิพันธ์	1
ต่วนมณี	2	เอียวเหล็ก	1
เบญจรงค์	2	ชั่นนขอ	1
เบาใจ	2	(ไม่ปรากฏนามสกุล)	3

1.5 การวางแผนครอบครัว²²

ชาวເລື່ອກະພາບຕົ້ນປານກລາງ ເທິ່ນດ້ວຍກັນກາງວາງແຜນຄຮອບຄົວປະນາມ 70 % ຄຮອບຄົວທີ່ມີອາຍຸ ມີເກີນ 30 ປີ ຈະມີບຸຕຸຣີ ມີເກີນ 2 ຄນ ກາຮແຕ່ງງານມີບຸຕຸຣີ ພົມຈະເວັ້ນຕັ້ງແຕ່ອາຍຸ 15-16 ປີ

ປີ พ.ສ. 2534 ມີໝົງວັບເຂົາຖັນທີ່ ອາຍຸຮ່ວມ 15-44 ປີ ຈໍານວນ 161 ຄນ ວິຊີກາຮກຄຸມກາເນີດທີ່ນີ້ຢືນ ກີ່ອ ດຶດຍາກັນກາຮໃຫ້ຢາເນື້ອ ກາຮທ່ານັ້ນຄວາມ ແລະ

การใช้ถุงยางอนามัยชนิดไข่ในหมู่พวกร่วมเพศ ซึ่งมาจากภายนอกเท่านั้น

ตารางที่ ๖ แสดงการใช้บริการวางแผนครอบครัวของหญิงวัยเจริญพันธุ์

หญิงวัยเจริญพันธุ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนทั้งสิ้น	161	
จำนวนที่อยู่กินกับสามี	151	93.79
จำนวนที่อยู่กินกับสามีที่มาใช้บริการวางแผนครอบครัว	94	62.25
จำนวนที่รับบริการ - ฉดยา	45	47.87
- ยาเม็ด	49	52.13

ที่มา : เอกสาร "ข้อมูลทั่วไปของสถานีอนามัยเก้าอี้ตั้ง อาเภอเมือง จังหวัดสตูล"

พ.ศ. 2534

2. ที่อยู่อาศัย

2.1 บ้าน

บ้านอาศัยแบบของชาวเลกลุ่มอุรักษ์ไว้ มีห้องที่เก้าอี้ตั้งและเก้าอี้เบี้ยส์ ส่วนบ้านที่รับอพิทิพลจากเมือง เช่น เรือนแพแบบบ้านค้ำ และบ้านแบบบังกะโลริสอร์ฟ ซึ่งจะมีเฉพาะแต่ที่เก้าอี้เบี้ยส์เท่านั้น

บ้านแบบชาวเล ทั้งที่เก้าอี้ตั้งและเก้าอี้เบี้ยส์จะมีลักษณะเหมือนบ้านชาวเลกลุ่มอุรักษ์ไว้ทั่วไป ซึ่งเป็นลักษณะเดพะ คือ

รูปแบบ	- เรือนเครื่องผูก ยกพ่น
สูง	- ประมาณ 0.5-1.0 ม.
หลังคา	- จاقใบหวาย (ชากระ) ในมะพร้าว ใบจาก
เสา	- ไม้กลมไม่แปรรูป
ไม้ประกอน	- ไม้กลมไม่แปรรูป
ฟัน	- ฟาก ไม้ไผ่ ไม้กระดาน
ฝา	- ไม้ไผ่ขัดแตะ
หน้าต่าง	- ไม้มี
ประตู	- บานเดี่ยว อาจมีหังหน้าบ้านและหลังบ้าน
บันได	- 3-5 ขั้น อบุตรงประตู อาจมีหังหน้าและหลังบ้าน
	ตามจำนวนประตู

บ้านขาวเลไม่มีการสร้างส่วนภายในบ้าน แต่ปัจจุบันมีบางบ้านสร้างส่วนภายในบริเวณบ้านแล้ว

ตารางที่ 7 แสดงค่าความเปลี่ยนแปลงของpercentageของบ้านขาวเลเก่าอาดัง และเก่าเฉลี่ย

คักษณะที่เปลี่ยนแปลง

ร้อยละ

ลักษณะบ้าน	- ชั้นเดียวแบบยกพ่น	94
	- ชั้นเดียวไม่ยกพ่น	6
หลังคา	- มองจาก	88
	- มองส่องกะสี	12

ตารางที่ 7 แสดงค่าความเปลี่ยนแปลงบางประการของบ้านชาวเลเก่าอาดัง
และเก่าลีเป็ง (ต่อ)

ลักษณะที่เปลี่ยนแปลง		ร้อยละ
ผ้าบ้าน	- แบบผ้าขัดแตะ	64
	- แบบผ้ากระดาษ	36

ที่มา : เอกสาร "ข้อมูลทั่วไปของบ้านโน้นมัยเก่าอาดัง อ่าเกอเมือง จังหวัดสตูล"
พ.ศ. 2534

2.2 สิ่งก่อสร้างอื่น

นอกจากบ้านเรือนที่อาศัยแล้ว บนเกาะอาดังและเก่าลีเป็ง ยังมีสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ อีก ดังนี้

2.2.1 สิ่งก่อสร้างของทางราชการ

1) โรงเรียน 1 แห่ง ประกอบด้วย อาคารเรียน
บ้านพักครู ส้วม

2) สถานีอนามัย 1 แห่ง ประกอบด้วยที่ทำการสถานี
บ้านพักเจ้าหน้าที่ เสาอากาศรับ-ส่งวิทยุสื่อสารของโครงการ พอ.สว.

3) หน่วยพัทก์ออยานแห่งชาติชรเตา สาขาเก่า
อาดัง ประกอบด้วย ที่ทำการสาขา เรือนพักนักท่องเที่ยว บ้านพักเจ้าหน้าที่ บ้านพักคนงาน

4) หน่วยทดลองเพาะพันธุ์สัตว์น้ำทะเล

5) ถังเก็บน้ำฝนของ ร.พ.ช.

6) ถังประปา ห้องประปา และก๊อกประปาหมู่บ้าน

2.2.2 ศาลาของหมู่บ้าน

1) ศาลาทวด 1 หลัง

2) ศาลาประดิษฐานพระพุทธชรบ 1 หลัง

2.2.3 สังก่อสร้างของเอกชน

มีริสอร์ฟของเอกชน 3 แห่ง ประกอบด้วย

1) บังกาโล จำนวน 60 หลัง

2) เรือนแพ จำนวน 2 หลัง มี 14 ห้อง

3. การอนามัยและสาธารณสุข

ข้อมูลเกี่ยวกับการอนามัยและสาธารณสุข ของชาวเลเก่าอาดั่งและเก่า

ลีเป็ะ มีดังนี้

3.1 การอนามัยบคคล

3.1.1 การรักษาสุขภาพร่างกาย

คนรุ่นใหม่ อายุต่ำกว่า 25 ปี มีแนวโน้มในการรัชวังรักษาสุขภาพร่างกายสูงขึ้น เช่น การแปรรูป การใช้สบู่ตัวและการสวมรองเท้า ส่วนคนรุ่นเก่าอย่างคงไม่เปลี่ยนแปลง

3.1.2 การรับภูมิคุ้มกันโรค

ชาวบ้านจะได้รับภูมิคุ้มกันโรค ตามกำหนดของทางราชการ โดยเฉพาะในเด็กจะได้รับภูมิคุ้มกันโรคคอตบ ไข้กรน นาคหะยักษ์ หัด และวัณโรค ครบถ้วน

ตารางที่ 8 แสดงงานสร้างเสริมภัยคุกคามโรคเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ของสถานีอนามัยเกาะอาดัง ตามลักษณะสาหร่าย อ่าเกอเมือง จังหวัดสตูล
ปีงบประมาณ 2534

วัสดุ	จำนวนเด็ก (คน)	เป้าหมาย (คน)	ผลงาน (คน)	ร้อยละ
ป.ช.จ.	17	14	17	100
ด.ท.พ.เข้ม 3	17	14	17	100
ไอ.พ.ว. -3	17	14	17	100
หด	17	14	17	100
ท.ท.	จำนวนคนท้อง (คน)	เป้าหมาย (คน)	ผลงาน (คน)	ร้อยละ
	13	12	13	100

ที่มา : เอกสาร "ข้อมูลทั่วไปของสถานีอนามัยเกาะอาดัง อ่าเกอเมือง จังหวัดสตูล"

ปี พ.ศ. 2534

3.1.3 การรับบริการสาธารณสุขอื่น ๆ

สถานีอนามัยเกาะอาดัง ได้ให้บริการตรวจส่องสุขภาพ กับรักษาพันและตา โดยอาศัยแพทย์เคลื่อนทั่วของ โครงการ พอ.สว. ทั้งตรวจรักษาในพื้นที่ และส่งไปรับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลภายนอกในรายที่จำเป็น

สถานีอนามัยเกาะอาดังมีบริการ "การพยาบาลทางอากาศ" ร่วมกับคณะแพทย์ชุด พอ.สว. โรคที่ต้องอาศัยการนริการทางอากาศ ส่วนใหญ่มี 2 โรค คือ โรคทางเดินอาหาร ได้แก่ ท้องร่วง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นท้องร่วงในเด็ก กับโรคเกี่ยวกับ

ระบบหายใจ โคเบเมพะปอดอักเสบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532-2535 มีสถิติการปฎิบัติงาน
การพยาบาลทางอากาศ ดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงการปฎิบัติการพยาบาลทางอากาศของสถานีอนามัยเกาะอาดัง

พ.ศ.	จำนวนที่รับเข้ารักษา (คน)	จำนวนส่งต่อ (คน)
2532	24	3
2533	48	5
2534	31	10
2535 (ถึงมีนาคม)	26	4

ที่มา : สถานีอนามัยเกาะอาดัง หมู่ 7 ตำบลเกาะสาหร่าย อ.เกาะเมือง
จังหวัดสตูล พ.ศ. 2535

นอกจากนั้น สถานีอนามัยภาคอีสาน ให้บริการดูแลตรวจ

สหภาพนักเรียน ในโรงเรียนด้วย

ตารางที่ 10 แสดงงานอนามัยโรงเรียนของสถานอนามัยทางภาคใต้ ตามลักษณะ

สำหรับ จ.อุบลราชธานี จังหวัดสตูล ปีงบประมาณ 2534

กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ
ตรวจสอบสุขภาพนักเรียน	51	91	100
รักษาพยาบาล	16	58	100
ติดตามผลการรักษา	16	58	100
สร้างเสริมภูมิคุ้มกัน	50	57	100

ที่มา : เอกสาร "ข้อมูลทั่วไปของสถานีอนามัยเกษตรอาดัง อ่าເກອນເມືອງ ຈັງວັດສຕລຸ"

พ.ศ. 2534

3.2 อาหารและกิจกรรมทางโภชนาการ

3.2.1 การบริโภคอาหาร

ช่วงบ้านยังไม่มีความรู้ทางไภษณาการ การให้ความรู้แก่

โดยท้าไปชิวานบ้านจะบริโภคอาหารถึง 3 มื้อ อาหารหลักมีข้าว หัวมันอาหารทะเล เครื่องปรุงมีหงหอง กุ้ง หมู ไก่ ไข่ และเผา ไม่นิยมน้ำร้อนให้ผู้กิน

การบริโภคอาหารโดยทั่วไป โดยเฉพาะในครอบครัวของคนไข้มือ จะใช้ช้อนและพะที่ร้านอาหารซึ่งมีไม่นักนัก ร้านอาหารทุกเพื่อการนักก่อให้เกิด

3.2.2 การถนนอาหาร

ขาวเสเกะอาดังและเกะลิเบี๊ะ มักบริโภคอาหารสดชื่น

ไม่จำเป็นต้องถนนอาหารมากนัก แต่หากต้องทำ เช่น ปลา ก็จะใช้วิธีการทำจากแห้ง

3.2.3 เครื่องดื่ม

เครื่องดื่ม หงประภกมีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ของพื้นบ้านนั้นไม่มี แต่ขาวเสเกะอาดังและเกะลิเบี๊ะ นิยมดื่มน้ำมากโดยเฉพาะสุราขาวซึ่งต้องซื้อมาจากภายนอก

3.2.4 น้ำดื่มน้ำโซ๊

น้ำดื่ม แต่เดิมได้มารากน้ำตกที่เกะอาดังและที่น้ำหินเกะลิเบี๊ะ ปัจจุบันมีบ่อน้ำจากคลองผู้ในบ้าน ส่วนน้ำใช้ได้จากน้ำตก และบ่อที่ขุดขึ้นภายในหลัง จำนวน 11 บ่อ ในจำนวนนี้มีบ่อที่ถูกหลักอนามัย ระดับกลาง 4 บ่อ นอกจากนั้นยังมีถังเก็บน้ำฝนอีกจำนวนหนึ่ง ดังตารางด้านไปนี้

ตารางที่ 11 แสดงแหล่งน้ำและแหล่งสร้างน้ำดื่มน้ำใช้ ของเกะอาดังและเกะลิเบี๊ะ

ประเภทแหล่งน้ำ	อาดัง	ลิเบี๊ะ
บ่อน้ำ	2	11
ถังเก็บน้ำฝน	2	13

ที่มา : อรรถ จังษ์สมัน การศึกษานิทานขาวเสเกะ จังหวัดสตูล ปริญญาบัณฑิตศิลปศาสตร์ มหาบัณฑิต 2534 และสถานีอนามัยเกะอาดัง อ่าเภอเมือง จังหวัดสตูล
พ.ศ. 2535

3.3 การก้าวขึ้นของเสีย

การก้าวขึ้นของเสีย โดยการขุดหลุ่มฝัง ชาวบ้านให้ความร่วมมือดีมาก ภายใต้ความรับผิดชอบของ อสม. และ พสส. โดยการแบ่งพื้นที่กันรับผิดชอบ

การกัดน้ำเสีย โดยเฉพาะน้ำเสียจากกรองที่นักท่องเที่ยว มาใช้บริการ บ้านพักของการอุทยานฯ ปัจจุบันปี 2535 กำลังได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน สำหรับส้วม บนเกาะลิเป๊ะ มีร้อยละ 100 ส่วนบนเกาะอาดัง มีใช้เฉพาะที่ส้านกงาน และที่พักของทางการอุทยานฯ แต่ชาวบ้านยังไม่มี

3.4 งานอนามัยแม่นและเด็ก

เดินทางเส้นทางอาดังและเกาะลิเป๊ะ นิยมฝ่ากรรภกันหมอกาแฟ ปัจจุบันนิยมฝ่ากรรภกันเข้าหน้าที่ดุกกรรภของทางสถานีอนามัย

การบริบาลารดาและหาราก ทางสถานีอนามัยจะไปเบี้ยมรายละ 3 ครั้ง เพื่อแนะนำเรื่องการให้นม อาบน้ำ ดูแลเด็ก การใช้แป้ง การไล่คุณในช่องท้องของเด็ก รวมทั้งการนัดให้น้ำเด็กไปรับภูมิคุ้มกันโรคและชั้นน้ำหนัก

ในปี พ.ศ. 2534 มีงานอนามัยและเด็กที่ปฏิบัติ ดังตาราง

ดังนี้

ตารางที่ 12 แสดงการปฏิบัติงานอนามัยและเด็กของสถานีอนามัยเกาะอาดัง

งาน	เป้าหมาย (คน)	ผลงาน (คน)	ร้อยละ
คุ้มครองคลอด	17	12	70.58
คุ้มครองคลอด	15	15	100
คลอด	15	15	100
คุ้มครอง	15	15	100
ชั่งน้ำหนักเด็ก 0-5 ปี	81	70	86.42

ที่มา : เอกสาร "ข้อมูลที่นำไปของสถานีอนามัยเกาะอาดัง อ่าเภอเมือง จังหวัดสตูล"

พ.ศ. 2534

3.5 สถานีอนามัยและบุคลากรทางการสาธารณสุข

เกาะอาดังและเกาะลิเบี๊ย มีสถานีอนามัยแห่งเดียวตั้งอยู่ที่เกาะลิเบี๊ย เป็นสถานีปฏิบัติการของ โครงการ พอ.สว. ซึ่งมีสถานีวิทยุ พอ.สว. เพื่อรักษาผู้ป่วยทางอากาศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบันด้วย

ทรัพยากรสาธารณสุขในพื้นที่เกาะอาดังและเกาะลิเบี๊ย มีดังนี้⁴

สถานีอนามัย	จำนวน 1 หลัง
บ้านพัก	จำนวน 1 หลัง
เตียงคนไข้	จำนวน 1 เตียง

รถจักรยานยนต์	จำนวน 1 คัน
เจ้าหน้าที่บริหาร	จำนวน 1 คน
พนักงานสาธารณสุข	จำนวน 1 คน
ผดุงครรภ์ในราษฎรผ่านการอบรม	จำนวน 2 คน
อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.)	จำนวน 1 คน
ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.)	จำนวน 6 คน

4. การคุณภาพและการสostenability

4.1 การคุณภาพ

4.1.1 การคุณภาพภายใน

บนเกาะอาทั้งและเกาะลิเบี๊ะ ยังไม่มีถนน มีเพียงทางเดินเท้า พาหนะสำคัญมีแต่เรือ ส่วนเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีรถจักรยานยนต์สำหรับออกปฏิบัติการ

เรื่องของชาวเดเกาะอาทั้งและเกาะลิเบี๊ะ โดยทั่วไปมีขนาด ความกว้าง 1-1.5 เมตร ยาวประมาณ 5-8 เมตร ไม่มีหลังคา ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์หางยาง ใช้ห่วงการอကจันปลาและเดินทาง

4.1.2 การคุณภาพภายนอก

เส้นทางคุณภาพภายนอก มีเรือนหัตถรับส่งผู้โดยสาร และนักท่องเที่ยวในทุกๆ กลุ่มท่องเที่ยว ระหว่างเดือนตุลาคม-พฤษภาคม เส้นทางสายหลักสำหรับการท่องเที่ยว คือ ท่าเรือปากน้ำรา-เกาะตชรเตา (อ่าวพันเตเมะละกา) - เกาะอาทั้ง ลิเบี๊ะ มีระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 5 ชั่วโมง

เส้นทางเดินเรือขึ้นบกแผ่นดินใหญ่ของชาวเด เกาะอาทั้ง และเกาะลิเบี๊ะ มี 2 เส้นทาง คือ

1) ลิเบี๊ะ-ปากน้ำรา ระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตร

ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง

2) ลิเบี๊-ປะลิส (ในมาเลเซีย) - ท่าตามะลัง (สตูล)
ระยะทางประมาณ 100 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 7-8 ชั่วโมง
สำหรับทางราชการ บังมีการเดินทางด้วยเครื่องบิน
ไฮค็อกอปเตอร์ อีกทางหนึ่งด้วย

4.2 การสื่อสาร

4.2.1. การสื่อสารภายใน บังไม่มีระบบการสื่อสารภายในเกา
เว้นแต่มีวิทยุสื่อสาร ใช้ระหว่างเกาจะอดั้งกับเกาลิเบี๊เท่านั้น

4.2.2. การสื่อสารภายนอก บังไม่มีการไปรษณีย์ การสื่อสารกับ
ภายนอกทำได้ทางเดียว คือ วิทยุสื่อสารซึ่งอาจติดต่อได้ถึงเกาตระหุदา ปากบารา อาเกอ
เมือง รวมทั้งเรือนริการท่องเที่ยวและเรือประมงด้วย บนเกาจะอดั้งและเกาลิเบี๊มีหน่วย
งานที่ใช้วิทยุสื่อสาร ดังนี้

1) หน่วย พอ.ส.ว. ใช้ในกิจกรรมแพทบี้และพยานาล
ได้แก่ สาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล และหน่วย พอ.ส.ว.

2) หน่วยพิทักษ์อุทยานตระหุด้า สาขาเกาจะอดั้ง ใช้ใน
กิจการอุทิยานและการท่องเที่ยว ในเครือข่ายของอุทยานแห่งชาติตระหุด้า ได้แก่ สาขา
ตระหุด้า ปากบารา และอุทิยานแห่งชาติเกตรา

3) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ใช้ในกิจการทั่วไป รวมทั้งติดต่อ
กับเรือประมง

4) โรงเรียนบ้านเกาจะอดั้ง ใช้ในกิจกรรมการศึกษา
ติดต่อกับ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสตูล

5) หน่วยเพาเวอร์สตูตน้ำ

6) หน่วยสายตรวจตัวร่วนน้ำ
นอกจากนี้บังมีวิทยุสื่อสารที่ใช้ในเรือประมง และเรือโดย
สารอีก จำนวนหนึ่ง

5. การปักกรอง

5.1 การปักกรองสังคม

เริ่มแรกตั้งแต่สมัยที่โถะมีรีเข้ามายุทธ์ทางลิเบี๊ยใหม่ ๆ เนื่องจากได้มีการจัดคุณศักดิ์กับพระบรมมหาราชวังก็ต่อมาเจ้าเมืองสหัสเลิศ ซึ่งได้รับมอบให้ปักกรองดูแลกาลเบี้ย ภายหลังผู้เกียดวงศ์ในสกลของ โถะมีรีได้สืบทอดการปักกรองดูดต่องานดึงปัจจุบัน เรียงตามลำดับ ดังนี้

5.1.1. โถะมีรี หาญทะเล

5.1.2 ก้านนบราธ (ก้านนง) อังไชพันธ์ บุตรเชย ซึ่งแต่งงานกับนาง "ดาวร่า" บุตรสาวของ โถะมีรี

5.1.3 ก้านนดิเรก อังไชพันธ์ บุตรชายก้านนบราธ อังไชพันธ์ กับนางค马拉

5.1.4 ผู้ใหญ่บ้าน กิจชัย หอพิสุทธิสาร ชาวอังหวัดเพชรบูรี บุตรเชย แต่งงานกับนางจินดา บุตรสาวของก้านนบราธ อังไชพันธ์

กาลเบี้ยและกาลเบี้ย ได้รับความเอาใจใส่จากหน่วยงานราชการอย่างมาก "เจ้าหน้าที่ปักกรองจะมาดูแลปลีกไม่เกิน 10 ครั้ง แต่ละครั้งจะมาในลักษณะ ฉาบฉวย แบบมาท่องเที่ยว หรือพาราฟาร์กความท่องเที่ยว และพักผ่อนมากกว่า"²⁵ ส่วนเจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุข จะมีแพทย์และพยาบาลมา ปีละประมาณ 3-4 ครั้ง ได้แก่ คณบดีแพทย์ พอ.สว. คณบดีแพทย์โรงพยาบาลสหัสเลิศ และคณบดีในสภากาชาดไทย

ปัจจุบันชาวເລກເຈາດັ່ງແລະເກະລີເບື້ງ ອູ້ໃນເຫດກາປັກໂຮງໜຸ່ມທີ່
7 ຕ່ານລ ເກະສາຫວ່າຍ ອ້າເກອເມືອງ ຈັງຫວັດສຫຼຸລ ນາຍກິຈັບ ມະຫຸດ ທອພຶສຸທິສາຣ ເປັນຜູ້ໃໝ່
ນ້ານ ນາຍຮອດາດ ຫາຍຫະເລ ເປັນຜູ້ຊ່າຍຜູ້ໃໝ່ນ້ານ

5.2 กระบวนการยุติธรรม

การเกิดทะเลาะวิวาทไม่นำกัน กกรณีทะเลาะวิวาทมักเกิดจากการดื่มสุรา เด็ก ๆ ทะเลกันแล้วผู้ใหญ่ต่างฝ่ายต่างเข้าช่วยเด็ก หรือไม่ก็เรื่องผู้หญิง กกรณีวิวาท ดังกล่าวเกิดขึ้นแล้วก็จะเลิกลากันไปเอง การพิพากษานายหัววงศ์ครอบครัวมักไม่ค่อยเกิด แต่หากเกิดมีเรื่องมักบุคคล ได้ด้วยการไกล่เกลี่ยของตำรวจหรือผู้ใหญ่บ้าน

การพิพากษาที่ต้องอาศัยกระบวนการยุติธรรมทางศาล มีเพียงครั้งเดียว ในรอบ 10 ปี คือ การพิจิตรเข้าหน้าที่อพยานถึงแก่ความตาย เมื่อ พ.ศ. 2532²⁶

6. การศึกษา

6.1 การศึกษาในระบบ²⁷

6.1.1 โรงเรียน มีโรงเรียน 1 โรง ชื่อโรงเรียนบ้านเก่าฯ อาดั้ง ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2500 บนเกาะลิเป๊ะ หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะสาหารับ อาเภอเมือง จังหวัดสตูล ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ ป. 1-6 ประจำปีด้วย อาคารเรียนห้องบูรพาภรณ์ 3 หลัง บ้านพักครู 4 หลัง สำหรับ 5 ครอบครัว โรงอาหารสภាទึก 1 หลัง อาคารสหกรณ์แบบช่วงครัว 1 หลัง ส้วม 2 หลัง รวม 7 ห้อง นอกรากนั้นมี ศาลาและเสารับส่ง วิทยุสื่อสาร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2534

โรงเรียนบ้านเก่าฯ อาดั้ง เคยได้รับรางวัลที่ 1 ประเภทโรงเรียนประณีต ศึกษาตอนต้น จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล เมื่อ พ.ศ. 2516

6.1.2 นักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่เป็นลูกชาวเลบนเกาะลิเป๊ะ มีส่วนหนึ่งที่มาจากการอพยาน ห้องบูรพาฯ ที่เกาะลิเป๊ะตลอดสัปดาห์ เดินทางกลับบ้านในตอนเย็น วันศุกร์ เมื่อ พ.ศ. 2517 มีนักเรียน 96 คน²⁸ สถิติจำนวนนักเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2530 นัดลง

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนนักเรียน โรงเรียนบ้านเกษตราดัง ตั้งแต่ปีการศึกษา
2530-2534

ปีการศึกษา จำนวนนักเรียน (คน)

2530	142
2531	143
2532	118
2533	115
2534	110

ที่มา : โรงเรียนบ้านเกษตราดัง หมู่ 7 ตำบลเกษตราหารร้าย อ.เกอเมือง
จังหวัดสตูล

- หมายเหตุ 1. ปีการศึกษา 2530 และ 2531 จำนวนนักเรียน ที่ต่ออยู่จริง
มีตัวกว่าสิบคน²
2. ขพะเก็บรวบรวมข้อมูล ยังไม่มีสถิติของปีการศึกษา 2535

6.1.3 ครุ ครุ โรงเรียนบ้านเก่าอาดัง มาจากท้องถิ่นอันหงหงด
พ.ศ. 2517 มีจำนวน 3 คน³⁰ สถิติครุตั้งแต่ปีการศึกษา 2530 มีดังนี้

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนครุ โรงเรียนบ้านเก่าอาดัง ตั้งแต่ปีการศึกษา
2530-2535

ปีการศึกษา	จำนวนครุ (คน)
2530	11
2531	9
2532	8
2533	7
2534	8
2535	8

ที่มา : โรงเรียนบ้านเก่าอาดัง หมู่ 7 ตำบลเก่าสาหาราย อ่าເກອນເນື້ອງ
ชັງຫວັດສົກລ

ปกติโรงเรียนบ้านเก่าอาดัง มีครุสอนวิชาสามัญเพียงพอ อาจมี
บัญหาในบางครั้งที่ครุเดินทางไปราชการนอกพื้นที่เท่านั้น บัญหาการขาดแคลนครุมีเฉพาะ
ครุสอนวิชาพิเศษ ได้แก่ ครุสอนวิชาศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี และพลศึกษา บังชุนั้นครุ
โรงเรียนบ้านเก่าอาดัง มีผู้ดูแลครุ 1 คน พ.ม.- ปริญญาตรี มีนักการภารโรง 1 คน
นายอนันต์ ทิมปอง เป็นครุใหญ่

โดยทั่วไปครุมีข้อมูลและกำลังใจดี ทั้งนี้ เพราะเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหาร
จากสำนักงานการประถมศึกษา อ่าເກອນເນື້ອງ ได้มาตรวจสอบและนิเทศการเรียนการสอน

เป็นประจำ ปีละ 2-3 ครั้ง นอกจากนั้นยังมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น รวมทั้งภาคเอกชน ได้เดินทางมาเยี่ยมและให้กำลังใจอีกส่วนหนึ่ง เวลาว่างของครุนอกจากจะใช้กิจกรรมท่องเที่ยวไปตามเกาะต่าง ๆ ตกปลา ช่วยครอบครัวขายหารายได้พิเศษเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว ยังใช้เวลาว่างส่วนหนึ่งในการคิดและพัฒนาโรงเรียนอีกด้วย

6.1.4 สื่อและกิจกรรมการเรียนการสอน ทางราชการ ได้จัดสร้างประมาณ 3 จัดทำสื่อการเรียนให้อย่างเพียงพอ โรงเรียนมีกิจกรรมพิเศษในรอบปีรวม 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมการเข้าค่ายของลูกเสือและเนตรนารี กิจกรรมหัศศึกษา เมล็ดจัด ปีละครั้ง เกษป่าครา ไปหัศศึกษาถึงจังหวัดสังขยา และกิจกรรมวันสำคัญ ซึ่งมีกิจกรรมวันปิยมหาราช วันการประณมศึกษาแห่งชาติ วันคลอประกอบ วันปีใหม่ และวันเด็ก กิจกรรมดังกล่าวจัดทั้งกลางวันและกลางคืน มีทางภาควิชาการและบันเทิง

6.1.5 การรับบริการทางการศึกษา โรงเรียนบ้านเกาะอาทิตย์ได้รับบริการทางการศึกษาจากทางราชการ ปัจจุบัน ๆ ดังนี้

- 1) หนังสือแบบเรียน
- 2) สมุด
- 3) อุปกรณ์การเรียน ได้แก่ ดินสอ ปากกา ไม้บรรทัด ไม้ไป้แตะเตือร์ ดินสอสี สีเทียน ฯลฯ
- 4) เสื้อผ้าชุดนักเรียน โดยเฉลี่ยปีละ 2 ชุด : คน
- 5) อาหารเสริม ได้รับบริการนมถั่วเหลือง เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 กก
- 6) บริการสาธารณสุข ได้แก่ บริการตรวจรักษามัฟฟตา ผิวนัง (โรคเรื้อน หิด) และ Hera กับบริการฉีดวัคซีน และภูมิคุ้มกันโรค

6.1.6 โครงการของโรงเรียน โรงเรียนบ้านเกาะอาทิตย์มีโครงการที่สำคัญ 4 โครงการ ดังนี้

- 1) โครงการห้องสมุดโรงเรียน ปัจจุบันใช้อาคารชั่วคราว มีจำนวนหนังสือยังไม่เพียงพอ เปิดบริการแก่ชุมชนด้วย

2) โครงการอาหารกลางวัน ดำเนินการโดยหลักการที่ว่า นักเรียนทุกคนต้องได้รับประทานอาหารกลางวันทุกวัน โดยทางไปทางหนึ่ง คือ รับประทานที่บ้าน หรือไม่ก็ที่โรงเรียน

3) โครงการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน
เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2532 ดำเนินการสำเร็จแล้ว 80 %

4) โครงการส่งเสริมเด็กชาวเล เรียนต่อระดับมัธยมศึกษา โดยความริเริ่มของครูใหญ่โรงเรียนบ้านเก่าอาดัง และได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนทั่งหัวவຽງ อาเกอทั่งหัว จังหวัดสตูล โครงการนี้เรียกกันทั่วไปในโรงเรียนบ้านเก่าอาดังว่า "โครงการเจี๊ยะในໄຟມູກ" เริ่มโครงการเมื่อปีการศึกษา 2530 ส่งนักเรียนรุ่นแรกไปเรียนที่โรงเรียนทั่งหัววຽງ เมื่อปีการศึกษา 2533 จำนวน 3 คน นักเรียนหนึ่งกลับ 2 คน ปีการศึกษา 2534 ส่งอีก 1 คน คาดว่าปีการศึกษา 2535 จะส่งอีก 1 คน เนื่องจากชาวเลยังมองเห็นความสำคัญของการศึกษาน้อยอยู่ การลงทะเบียนทางการศึกษาโครงการดังกล่าว เป็นภาระที่ครูใหญ่ต้องจัดหาทุนเพื่อเป็นค่าอุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบ โดยทางโรงเรียนทั่งหัววຽງ อน gereah ที่ในเรื่องที่พักและการเรียน

6.2 การศึกษานโยบายรัฐ

การศึกษาอกรอบบุคคล เกาะอาดังและเกาะลิเป๊ะ ยังไม่พัฒนา

ตารางที่ 15 แสดงสื่อการศึกษาอกรอบที่เก่าอย่างและเก่าลีบีช

สื่อการศึกษา	จำนวน	ข่ายของเรื่องที่รับ
(1) หนังสือพิมพ์	มีเฉพาะที่ขอติดมือเข้าไป ซึ่งส่วนมากเป็นครุขั้วราชการ รวมทั้งนักห้องเทยว	
(2) ที่อ่านหนังสือของหมูนา闷	ไม่มี แต่โรงเรียนบ้าน	เก่าอย่าง มีโครงการบริการห้องสมุดให้เชื้อนั้นด้วย
(3) หนังสือข่าว	ไม่มี	
(4) วิทยุ	มีมากกว่า 30 เครื่อง	ส่วนใหญ่พังเพลิง ทั้งจากสถานีในประเทศไทย และประเทศไทยมาเลเซีย
(5) โทรทัศน์ (ใช้เครื่องปั้นไฟ)	มีประมาณ 10 เครื่อง	ดูหนัง ละคร Majority เผ่าเดิมศรี จดหนังอินเดียจากสถานีของประเทศไทยมาเลเซีย

ที่มา : นายสมชาย ศรีเรือง ครูโรงเรียนบ้านเก่าอย่าง หมู่ที่ 7 ตำบลเก่าสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

7. เกณฑ์กิจ

7.1 อาชีพ

7.1.1 การประมง

1) ผู้ประกอบการ ชาวเกษชาติอ้างและเก้าอี้เป็น มีอาชีพเป็นชาวประมง โดยสายเลือด รายได้ส่วนใหญ่จึงได้จากการประมง ผู้ประกอบการประมงที่ เกษชาติอ้างและเก้าอี้เป็น แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มชาวประมงแท้ ชาวประมงกลุ่มนี้เป็นชาวเล ทั้งสิ้น การทำประมงแบบหาเข้ากันค้า หากจะเพิ่มประสิทธิภาพการทำประมงของตน ก็ต้องอาศัยกลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มนากบทุน เมื่อได้ผลผลิตมาก็ต้องขายให้กับนายทุนกลุ่มนี้อีก

(2) กลุ่มนากบทุน มีหัวหน้าทุนที่เป็นคนจากนอกพื้นที่ เข้ามาตั้งถิ่นฐาน และนาบทุนซึ่งเป็นชาวเลที่พัฒนาตัวเองขึ้นมาเป็นนายทุน ซึ่งนายทุนประเภทหลังนี้จะเอารัดเอาเปรียบกลุ่มชาวประมง แท้น้อยกว่ากลุ่มแรก กลุ่มนากบทุนจะเป็นผู้ออกทุน จัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำการประมงให้แก่กลุ่มชาวประมงแท้ โดยเป็นผู้ครอบครองที่ดิน ผลผลิตที่ชาวประมงแท้นำมาได้ โดยไม่มีทางหลักเลี้ยง

2) ผลผลิต ผลผลิตทางการประมงของชาวเกษชาติอ้างและเก้าอี้เป็น ได้แก่ ปลา กุ้ง หมึก หอย ปลิงทะเล รวมทั้งปลาและกุ้งมีชีวิต ซึ่งมีผู้รับซื้อไปเลี้ยงขายที่ท่ารายได้ค่อนข้างมาก ผลผลิตการประมงส่วนใหญ่ทั้งที่ปากน้ำรา จังหวัดสตูล ตลอดถึงต่างประเทศ คือ ที่เก้าอี้ลังกา แคร์รูปะลิส ประเทศไทยและเชิง

3) วิธีทำการประมง ชาวประมงเกษชาติอ้างและเก้าอี้เป็น มีวิธีการทำการประมงหลายแบบ ได้แก่ การวางไข่ วางอวน แหงนมวาก ค่า-งม แกะต่อย เป็นต้น มีหัวเรือครัว เป็นตอกเหยือและเป็นตอกชนไก่ ที่ใช้สำหรับตกคลุกปลาเก้า เพื่อส่งขายเป็นปลาที่มีชีวิต อีกด้วย

ตารางที่ 16 แสดงเครื่องมือ วิธีใช้และผลผลิตที่ได้

เครื่องมือ	วิธีใช้	ผลผลิต
(1) เบ็ดรา	วางชิ้นในทะเล	ปลาทุกชนิด เช่น ปลาอีกต สนานิ (ปลาคุเลา) อิกตปาร์ (ปลากระเบน) อิกตซึบ (ปลาฉลาม)
(2) เบ็ดตก	ตกเหยื่อ	ปลาอีกตจะชีอต อิกตมีรี (ปลาอินทร์) อิกตนามีอง (ปลาเมือง) ลูกปลาอีกตกลาปู (ปลาเก้า) ปลาอีกตนามีอง (ปลาเมือง) ปลาทางแข็ง
(3) ใช้	ดัก	ปลาทุกชนิด เช่นเดียวกับที่ ใช้เบ็ดรา
(4) อาบน	ล้อม ดัก	ปลาชนิดที่ต้องการ ได้แก่ ปลาอีกตกลาปู (ปลาเก้า) อิกตบีไบต์ (ปลาสลิดทะเล)
(5) ณวนก	แทง	หอย ชี้ไปบ่อสู噜ะ (หอยนม สาว) ชี้ไปบ่อจานบาก (หอยมุก ปาง) ชี้ไปบ่อแม่วัง (หอยใบง)
(6) ค่า-งม	เก็บ จับ	

ตารางที่ 16 แสดงเครื่องมือวิธีใช้และผลผลิตที่ได้ (ต่อ)

เครื่องมือ	วิธีใช้	ผลผลิต
(7) แกะตوب	แกะ—ตوب	นก) ชีโปเยอร์สกาไล์ (หอยมือเสือพันธุ์เล็ก) ชีโปเยอร์อีมะอ์ (หอยเสือพันธุ์ใหญ่) กุ้ง ยูรักมาลซ์ (กุ้งเม็ดสีหรือกุ้งมังกร)
(8) ระเบิด	ระเบิด	หอย ชีโปเยอร์ตรีเตซอ (หอยนางรมเล็ก) ชีโปเยอร์ดีรันหรือ ชีโปเยอร์แทร่า (หอยนางรมใหญ่)
(9) ยา	วางแผน (ໄລະ)	ปลาทุกชนิด ปลาทุกชนิด

ที่มา : นายสุเด็ม หาญหาดุ บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 7 เกาะลิเป๊ะ ต.านตะเกะ-สารร้าย อ.อาเภอเมือง จังหวัดสตูล

เครื่องมือทำการประมง ซึ่งก้าลังเป็นปัญหาอยู่กับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติตะรเตา เนื่องจากมีผลต่อทำลายสภาพแวดล้อมและทำลายหิ้งพันธุ์พิเศษและพันธุ์สัตว์น้ำอยู่ในขณะนี้ ได้แก่ การใช้ระเบิดและการใช้ยาเนื้อปลา ที่เรียกตามภาษาถิ่นว่า "ໄລະยา" โดยเฉพาะการใช้ระเบิดนั้น นอกจากจะเป็นการทำลายผู้คนที่เข้าไปในน้ำแล้ว ยังเป็นการทำลายปะการัง ธรรมชาติให้น้ำที่สวยงามให้ห้องทะเล อันเป็น

ทรัพยากรรากท้อง เที่ยวน้ำที่สำคัญอีกด้วย

4) การแปรรูปผลผลิต ผลผลิตทางการประมงของชาวประมงเก้าอาดังและเกาจะลิเบี๊ย ส่วนหนึ่งจะได้รับการแปรรูปเป็นสินค้าส่งออก ผลผลิตแปรรูปดังกล่าว ได้แก่ ปลาเค็ม และปลิงทะเลตากแห้ง

การแปรรูปผลผลิตจากทะเลเลือกอย่างหนึ่ง ที่ทำรายได้ให้แก่ชาวเก้าอาดังและเกาจะลิเบี๊ย ก็คือ "น้ำปลา" หรือ "น้ำមาม่าด" ตามมาด เป็นปลิงทะเลชนิดหนึ่ง นำมารีดโดยไม่ต้องใส่น้ำ เอาตัวตากแห้ง ส่วนน้ำที่ได้จากการต้มตัวามาดจะนำไปรับส่งเป็นสินค้าออก ราคารับซื้อปีละ 200 บาท ตัวามาดสตูราคากิโลกรัมละ 250 บาท ตัวามาดตากแห้งราคา กิโลกรัมละ 120 บาท ตลาดรับซื้อที่สำคัญ ก็คือ เกาะ ลังกา ประเทศไทย เนื่องจาก ประเทศญี่ปุ่นขาดแคลน

7.1.2. พิชผลการเกษตร บนเก้าอาดังและเกาจะลิเบี๊ย ไม่มีการปลูกพิชผลทางการเกษตร ไม่มีการปลูกผัก ชาวเก้าอาดังและเกาจะลิเบี๊ย ไม่นิยมบริโภคผัก ผักที่ใช้บันเกาจะมาจากการที่อื่น ส่วนใหญ่ชาวบริการนักห่องเที่ยว นำพิชผลเพียงชนิดเดียวบน เก้าจะลิเบี๊ยที่ปลูกมากดังแต่สมัยใต้ญี่ปุ่น ก็คือ มะพร้าว มะพร้าวที่มีบนเก้าอาดังทั้งหมดจึงเป็นของลูกหลาน ให้เช่นเดียวกัน

7.1.3 การค้าขาย

1) ผู้ซื้อขาย การค้าเป็นเพียงอาชีพของคนกลุ่มน้อยบน เก้าจะลิเบี๊ย มีร้านขายของใช้จำเป็นในชีวิตประจำวันและของชำร่วยแห่งเดียว ก็คือ ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนั้นมีร้านจำหน่ายอาหาร ซึ่งบริการนักห่องเที่ยวในฤดูกาลห่องเที่ยวเท่านั้น การค้าขายส่วนใหญ่เป็นการค้าขายแบบส่งออก ซึ่งมีห้างส่งออกในประเทศไทย และต่างประเทศ

2) สินค้า สินค้าพื้นเมืองที่เป็นสินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่
 (1) ปลาเค็ม
 (2) เบล็อกหอย

(3) ผลผลิตจากปลิงทะเล มีทั้งน้ำปลิง

(น้ำนมสด) ปลิงทะเลสด และปลิงทะเลตากแห้ง

(4) ปลาสด

(5) ปลาเป็น ส่วนใหญ่เป็นปลาเก้าหัว หัวปลากุ้งปลา
ขนาดเล็กนำไปเล็บง่ายต่อ ราคาขายตัวละ 25 บาท รับซื้อขายกันที่
ปากบารา และปลาขนาดใหญ่ ซึ่งมีราคาน้ำขาย ตั้งแต่

ขนาดนำเข้า	ราคาขาย
ไม่ถึง 1 กิโลกรัม	ตัวละ 50-100 บาท
1 - 4 กิโลกรัม	ตัวละ ไม่เกิน 500 บาท
4 กิโลกรัม ขึ้นไป	กิโลกรัมละ 200 บาท

7.2 กรรมสิทธิ์ที่ดินและการใช้แรงงาน

7.2.1 กรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่ดินบนเกาะอาดังและเกาะลิเป็มีการถือ
ครอง ห้องผู้ถือครองรายย่อยและผู้ถือครองรายใหญ่ แต่การถือครองดังกล่าวบังคับไม่มีเอกสาร
สิทธิ์รองรับอย่างถูกต้องตามกฎหมาย กรรมสิทธิ์ที่ดินทั้งหมดคงจะเป็นของรัฐ โดยยินยอมให้
ชาวເລົາຕັ້ງອໍຍໄດ້

7.2.2 การใช้แรงงาน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานภายนอกรับจ้าง
ไม่มีแรงงานเพื่อการผลิตทางการอุดหนุน

8. ภาษา

โดยทั่วไปชาวເລົາจะใช้ภาษาอาดังและภาษาลิเป็ม สามารถใช้ภาษาได้ 2-3 ภาษา
คือ ภาษาชาวເລົາ ภาษาມลายู และภาษาไทยถัดไป
ภาษาชาวເລົາ นั้นมีเพียงแต่ภาษาพูด ยังไม่มีภาษาเขียน

8.1 ตระกูลภาษาชาวເລ

ภาษาชาวເລືດອູນໃນตรກຸມນາລາໄຍ-ໄພລິເນເຈີນ³¹ ໄກຮງສ້າງ

ທາງການຂາຍອູນການພາສາລາວເລເກະບໍາດັ່ງແລະເກະລີເປີ້ນ ຈຶ່ງມີຄອງພະຄລັບການພາສາລາຍຸມາກູໂດຍ
ເພາະຄໍາໃນການພາສາລາວເລເກະບໍາດັ່ງແລະເກະລີເປີ້ນ ນອກຈາກຄໍາຈ່ານວນໜຶ່ງຈະເປັນຄໍາ ພ
ເດືອນກັນຄໍາໃນການພາສາລາຍຸແລ້ວ ບັນມືຄໍາອົກຈ່ານວນນັກທີ່ເຫັນເສີ່ງກັນກັນຄໍາໃນການພາສາລາຍຸ
ໜໍາໃຫ້ແນ່ໃຈ ໄດ້ວ່າເດີນເປັນຄໍາໃນການພາສາເດືອນກັນດ້ວຍ ດັ່ງຕ້ວອຍໆ

ຄໍາທີ່ໃຊ້ຕຽບກັນການພາສາລາຍຸ		
ການພາສາລາວ	ການພາສາລາຍຸ	ການພາສາໄທ
ນາງ	ນູ້ງ	ຄູນກິໄນ
ກາກີ	ກາກີ	ເຫຼຳ
ນາບ	ນາບ	ເສືອ
ອາປີ	ອາປີ	ໄພ
ມາດ	ມາດ	ຕາບ
ປ່ເລາ	ປ່ເລາ	ເກະ

ຄໍາທີ່ໃຊ້ເພີ່ມເສີ່ງກັນການພາສາລາຍຸ		
ການພາສາລາວ	ການພາສາລາຍຸ	ການພາສາໄທ
ມາກັດ	ມາກັນ	ກິນ
ອຸຮົກ	ອໝ່າງ	ຄົນ
ອຸໄນ້	ອນະ	ຢາ
ຄາໄວຍ້ອ	ຄາໄວຕ	ຖະເຄ
ບເຊອ	ບໜາຮ	ໄຫຼ່
ໜາ	ໜາດ	ໜັງ

นอกจากนั้น พนวบปัจจัยนี้ແเนา โน้มว่าชาวເລີນຄ່າກາຍາໄທບໍດິນກາຕິໃຫ້
ໄປໃໝ່ນາກຂັ້ນດ້ວຍ ແມ່ນາງຄ່າຈະນີຄ່າເດີມໃຫ້ອຸ່ນແລ້ວກີດາມ ດັ່ງຕ້ອຍໆ

ພາກສາ ພາກສາ ພາກສາ ພາກສາ ພາກສາ ພາກສາ ພາກສາ ພາກສາ ພາກສາ

ຄ່າທີ່ເປັນໄປຈາກກາຍາໄທ

ກາຍາຂາວເລ	ກາຍານລາຍ	ກາຍາໄທ
ເນື່ງ	ກົງ	ແນວ
ເຮື່ນ	ຮູມເຢ້າ	ເຮື່ນ
ຫວັນ	ມາຕາຍເຮົາ	ຫວັນ
ຖາງ	ຄູວີ	ຖາງ(ສັດງຄໍ)
ໄຮງເຮັບນ	ສກອລະໜ້າ	ໄຮງເຮັບນ

8.2 ໄຄຮງສ້າງທາງກາຍາ

8.2.1 ໜ່າຍເສີ່ງ

ໜ່າຍເສີ່ງກາຍາຂາວເລເກາະອາດັ່ງ-ລີເປື້ອ ປະກອບດ້ວຍ

ໜ່າຍເສີ່ງສະແລ່ວໜ່າຍເສີ່ງພັບຜູ້ນະ ໃນມີໜ່າຍເສີ່ງງາຣຟັກທີ່ ດັ່ງນີ້³⁻²

- 1) ໜ່າຍເສີ່ງສະ ມີ 8 ໜ່າຍ ອືອ /i/, /e/,
/ɛ/, /ə/, /a/, /u/, /o/ ແລະ /ø/
- 2) ໜ່າຍເສີ່ງພັບຜູ້ນະ ມີ 19 ໜ່າຍ ອືອ /p/, /t/,
/c/, /k/, /ʔ/, /b/, /d/, /ʒ/, /g/, /s/, /h/, /m/, /n/, /ŋ/, /ŋ̊/,
/l/, /r/, /w/, ແລະ /y/

8.2.2 ຄໍາ

ຄໍາໃນກາຍາຂາວເລເກາະອາດັ່ງແລ້ວເກາະລີເປື້ອ ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນ
ຄໍາ 2 ພຍາງກໍ ດັດໄປເປັນຄໍາພຍາງກໍເດີຍວາ ແລະຄໍາ 3 ພຍາງກໍ ຕາມລຳດັບ ມີຄໍາທີ່ພັບຜູ້ນະດັນ
ຄວບຄຳດ້ວຍ ດັ່ງນີ້

1) คำ 2 พยางค์ มี 2 แบบ คือ

(1) คำ 2 พยางค์ เติมเสียงทึ้ง 2 พยางค์ ตัวอย่าง

บาลัต (เดิน)	ตามา (น้อ)
อุรัก (กน)	นิป้าห์ (ตันจาก)
ทางัต (เม้อ)	ปุไกอร์ (อาวน)
อาเย (น้ำ)	ตีโระอ์ (ลมวาก)

(2) คำ 2 พยางค์ ที่พยางค์หน้าก็เสียง ตัวอย่าง

ฤทธิ์ (หุ)	ลุม (วัว)
บชา (ขา)	บเซอ (ใหญ)
กัณฑ์ (ปุ)	คณ (เล็ก)
ปัญ (เต่า)	รัมบ (เห็นออย)

2) คำพยางค์เดียว ตัวอย่าง

ปีช (พ่อ)	ปี (ไป)
ราห์ (ลุง)	ชา (หนัง)
ขัน (งาน)	ญา (เข้า)
นุยห์ (ปลาหมึก)	ข้อยอ (ไม่)

3) คำ 3 พยางค์ ตัวอย่าง

นีนีน (หญิง)	มณูเราะห์ (บอก)
กีลาກ (ชาย)	บันกะห์ (แต่งงาน)
ราカラ (สาว)	ปมารี (เห็น)

4) คำพัญชนะดันความกล้า ตัวอย่าง

กรา (ลิง)	กรุก (ตื้น)
ไปรบอ (ห้อง)	บุลกบุลก (แมงกะพรุน)
กรูเบา (ความ)	ปลาโนน (กระจอง)

8.2.3 การสร้างคำ^๓

ภาษาชาวเลมีวิธีการสร้างคำ ดังนี้

1) คำประสม ตัวอย่าง

ภาษาชาวเล	ภาษาไทย
ป้า (หัว) - ชาตต (กษท)	หัวกะทิ
อาเม็ต (ເອາ) - ຢາດີ (ໃຈ)	ເອໄຈ
ນິຕາ (ຂອ) - ຖຸກຸກ (ຂ່ວຍ)	ຂອຂ່ວຍ
ເຕອເນອ (ແພັງ) - ອຸ້ລົກ (ແຮງ)	ແພັງແຮງ

คำบางคำในภาษาชาวเล จะครอบคลุมความหมายคำ

ซ้อนในภาษาไทย ตัวอย่าง

ภาษาชาวเล	ภาษาไทย
ชาเกะ	เจ็บ-ป่วย
ဏันນ	ปลูก-ผึ้ง
ບາລັດ	เดิน-ทาง
ນາລັນ	มีด-ค่า
ໝາເຮັດ	ขົກ-ເບີນ
ນິນາ	ດັກ-ต้อง
ນາຊີ	ດີ-งาม

2) คำซ้ำ มีทางซ้ำค้างทั้งคำและซ้ำเพียงส่วนของคำ

ดังนี้

(1) ซ้ำค้างทั้งคำ ตัวอย่าง

ภาษาชาวเล	(ความหมาย)	ภาษาไทย
ປາມື ປາມື (ເຫຼັ-ເຫຼັ)	ເຫຼັກ່ຽວ ເຫຼັມາກ	ເຫຼັ ฯ

ภาษาขาวເຄ	(ພາມທ່ານຍ)	ภาษาไทย
ຄານັກ ດານັກ (ໄກລ໌-ໄກລ໌)	ໄກລ໌ນາກ	ໄກລ໌
ສົດ ທີ່ຕຸ (ສົດ-ສົດ)	ສົດນາກ ສົດເຫຼືອເກີນ	ສົດ
ຕົ້ນ ຕິ່ນ (ສູງ-ສູງ)	ສູງນາກ	ສູງ
(2) ຂໍ້າງານສ່ວນຂອງຄວາມ ຕ້ວອຍ່າງ		

ຄໍາເດີມ	ຄໍາໜ້າ
ຄາກີ (ຜ້າ)	ກີລາກີ (ຜູ້ຂາຍ)
ບັນ	ນີບັນ (ຜູ້ໜົງ)
ນີຕັກ (ດາວ)	ຕັກນີຕັກ (ປຳດາວ)
ນຸດາ (ຫຸ່ນ ສົດ)	ດຸນຸດາ (ຫຸ່ນແນ່ນ ສົດນາກ)
ມາດາ (ຕາ)	ຕາມາດາ (ຕ່າງວາຈ)

8.2.4 ປະໂບຄ ການໝາຍໝາເລເກະຍອດັ່ງແລກເກະລີເປີ່ ສ້າງ
ປະໂບຄແບບເຮັງຄໍາຕໍ່າມລຳດັບ ແບປະໂບຄໃນການພາສາ ທ້ວອຍ່າງ

ການໝາຍໝາເລ ກຸ່ມ ຊາເກະ ກາກີ
ການພາສາ ດັນ ເຈັນ ເທົາ
ການໝາຍໝາເລ ຜໍາ ລີໄຍ້ອ່ ນາມາ? ຜໍາ ລີໄຍ້ອ່ ປາຊູ
ການພາສາ ເທົາ ອຸ ອະໄໄ? ເທົາ ອຸ ເຮືອ
ການໝາຍໝາເລ ຮັມບໍ ຕົກ
ການພາສາ ເහັນອຸ ໄກນ?

ກរາມຂາວເລ ອາຣີ ອົນ ປ ນະ ປີ ເຕະກາ

ภาษาไทย วัน นี่ ฉัน จะ ไป กางเต

ການພ່ານຂ່າວເຄີຍ ດ້ວຍ ຊາງ ມາກັດ ນັ້ນໃນໜີ

ภาษาไทย   ฉัน ชอบ กิน สับปะรด

ການຢ່າງເວລີ ນານະ ດ ທ້າເກະ ຕົມາ ອາຮີ ດາທີ

ภาษาไทย ลก ผู้น ป่วย สาม วัน แล้ว

๙. ความเข้มและท่าสูง

9.1 ความเชื่อ

9.1.1 ความเชื่อเรื่องผู้

ผู้ในความเชื่อของชาวเล คือ ชาตุ (Hatu) หรือ ปีศาจผู้ของชาวเลไม่ได้มีเพียงแต่วิญญาณของคนที่ตายไปแล้วเท่านั้น หากแต่เชื่อว่าบังมีผีที่เกิดขึ้นเองจากธรรมชาติรอบตัวอีกด้วย ดังเช่น ผีเจ้า gele เกาะ ผีนา ผีไม้ ผีปู ฯลฯ ผีเหล่านี้บังกันได้ด้วยความถาวร ผู้ชายจะมักนับให้โดยหนึ่งเดียวในสังคม ไม่ใช่หนึ่งเดียวในครอบครัว ไม่ใช่หนึ่งเดียวในหมู่บ้าน ไม่ใช่หนึ่งเดียวในประเทศ แต่เป็นหนึ่งเดียวในโลก ที่ไม่สามารถจะหาซื้อมาได้ ไม่สามารถจะทำให้หายไปได้ ไม่สามารถจะลอกหัวออกได้

ชาวเลเก่าอาดังและเก่าลีเป็ง เชื่อว่าฝืออาจให้ทั้งไทยและคุณ ในทางที่เป็นไทยนั้น เชื่อว่าการเขียนป้ายมีส่วนสำคัญจากการกระทำของผู้จังเกิดมิหนอมผีและพิชิตธรรมชาติเกี่ยวกับผี เพื่อการขัดปัดเปลี่ยนให้ผีให้พ้นออกไปจากผู้ป่วย หรือไม่ก็เพื่อนป้องกันผีเข้ามาหลอกหลอน หรือกระทำการที่เป็นไทยแก่คนทั่วไป

ในทางที่เป็นคุณนิ ชาวเลเก้าอาดังและเก้าลิเปี้ มี
ความเชื่อว่าผู้อาช่วยเหลือคนได้ ตั้ง เช่น เรื่อง "ผู้ช่วยตกเบ็ด" ที่ นายสัมณ หาญพะเล
ชาวเลเก้าอาดัง เล่าให้ จรัส วงศ์สัมณ พังว่า³⁴ มีชายมากับเรือกลับ มาช่วยตกปลา
ให้ชาวคนหนึ่ง ได้ปลาจำนวนมาก พอยาคันนั่นนำเรือกลับบ้านแล้วหันกลับไปดู ไม่เห็นชายที่

ช่วยอกปลาให้แล้ว จึงรู้ว่าเป็นผี

ในบรรดาคนท่านชาวเลที่ อร์ส นี้จะมี รวมรวมจากชาวเล
เกาเช่อตั้งและเกาเชลเบี้ย จำนวน ๕๕ เรื่องนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความเชื่อถึง ๑๘ เรื่อง
ในจำนวนนี้มีเรื่องที่เกี่ยวกับผี และวิญญาณคนตาย จำนวน ๑๔ เรื่อง นอกนั้นเป็นความเชื่อ
ที่เกี่ยวกับเรื่องของวิเศษ-ของขลัง ๒ เรื่อง เกี่ยวกับเรื่องไขคชชา ๑ เรื่อง และเกี่ยว
กับกฎหมายธรรม ๑ เรื่อง

๙.๑.๒ ความเชื่อเรื่องวิญญาณ

ชาวเลเกาเช่อตั้งและเกาเชลเบี้ย มีความเชื่อเรื่องวิญญาณ
ของบรรพบุรุษมาก โดยเฉพาะวิญญาณบรรพบุรุษที่เรียกว่า "ทวด" (Tuhat) พิธีดังเป็น
ประจำที่เกาเชลเบี้ย มีมาลาที่เรียกว่า "หลาทวด" มีรูปทวดโถะมีราก แกะสลักด้วยไม้wang ไว้
เคารพในศาลา ทวดที่ชาวเลเกาเช่อตั้งและเกาเชลเบี้ยทำการพันด้อมมากที่สุด กือ ได้เช่นริ
ซึ่งเป็นบรรพบุรุษคนแรกของชาวเลที่มาอยู่บนเกาะนี้

ทวดที่หัดศิร์อักตนหนึ่ง เป็นทันด้อมของชาวเลเกาเช่อตั้ง
กือ ทวด โถะบุหรง^{๓๕} ทวด โถะบุหรงจะสิงอยู่ในนก เป็นน้องของทวด โถะบุหลิว ซึ่งสิงอยู่
ในฟันปลาขนาด มีลักษณะเหมือนฟันเลือยขนาดใหญ่

๙.๑.๓ ความเชื่อเรื่องเคราะห์และพิชลอบเรือ

ชาวเลเกาเช่อตั้งและเกาเชลเบี้ย รวมทั้งชาวเลทั่วไปมี
ความเชื่อว่า "เคราะห์" กือ ความช้ำร้าย ความอัปมงคล เสนียดจัญไร และความเจ็บไข้
ย้อมมีและเกิดขึ้นในคน ต้องหาทางให้เคราะห์พ้นไปเสียจากคน ฉะนั้นในปีหนึ่ง ๆ จึงมีพิ
กรรมลอบเคราะห์ ที่เรียกว่า พิชลอบเรือ ๒ ครั้ง ซึ่งทำต่อเนื่องกันกับพิชี ให้วิทวด กือ
ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำของเดือน ๖ กับเดือน ๑๑

๙.๑.๔ ความเชื่อเรื่องรำมนา

รำมนา เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ชาวเลเกาเช่อตั้งและ
เกาเชลเบี้ย เชื่อว่าการเล่นรำมนาบุญชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำ krao จะบันดาลให้หายจากโรค
ภัยไข้เจ็บ จึงมีการเล่นรำมนาในคืนข้างขึ้นทุกเดือน ๆ ละ ๓ คืน ผู้ตีรำมนาบุญชาสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ เรียกว่า "ใต้ดิน" ใช้รำนาสูกเดียวเล่นคืนละประมาณ 7-10 เพลง ช่วยหนุนชาวเลก็จะอุ่นมาเดินร้าบอย่างสนุกสนาน สถานที่เดินร้าบทมุนเวียนไปจัดทุกบ้าน บ้านละ 1 กิน เมื่อมีพิธีการเล่นรำนาบ้านใด เจ้าของบ้านก็จะต้องเตรียมของกินหั่งอาหารไว้ให้เพื่อนบ้านที่มาเล่นรำนาด้วย

9.1.5 ความเชื่อทางไสยศาสตร์

ชาวเลเชื่อในความเชื่อเรื่องไชคลาง เป็นอย่างมาก เช่น เมื่อช่องจากบ้านออกทะเลไปหาปลา หากมีคนผ่านทางบันไดอยู่ เชื่อว่าบันนั้นจะขัดลาภ หาปลาไม่ได หรือเมื่อเห็นความทึ่หรือผิด ได้ก้าวเข้าไป หากทั้งจะเกิดอันตรายกับตัวเอง

ในเรื่องฤกษ์บามนั้น การจะทำอะไร ໄດ้โดยเฉพาะกิจกรรมที่สำคัญ ๆ ในชีวิต เช่น สร้างบ้านใหม่ แต่งงาน ฯลฯ ต้องดูฤกษ์บามเสียก่อนจะได้เป็นมงคลแก่ตนและครอบครัว

ชาวเลเชื่อในความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์เรื่องการทำเสน่ห์มาก โดยเฉพาะการทำเสน่ห์จากน้ำตาปลาคุหง (ปลาพะยุน) จะทำให้ผู้ที่ถูกเสน่ห์หลงใหลไม่ลืม การทำเสน่ห์มุ่งทั้งการทำและทำการแก้ด้วย

การทำคุณไสยก็เป็นอีกไสยศาสตร์หนึ่งที่ชาวเลเชื่อในความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ แต่เชื่อในความเชื่อเรื่องไสยกันมาก เช่น การเขียนบันตลงบนผ้าขาวน้ำนมผูกดันแนงหงส่องข้าง เชื่อว่าจะกันผี ผีกลัว เวลาด้านน้ำผีไม่กล้าเข้าใกล้หรือทำให้ปลดจากอันตรายหงปวง

9.1.6 ความเชื่อเรื่องยาพันบ้าน

เนื่องจากเชื่อในความเชื่อเรื่องไสยกันมาก ห่างไกลแพทย์และพยาบาล จึงมีความเชื่อในยาและกรรมวิชรักษาราโรคแบบโบราณ แม้ปัจจุบันจะมีสถานีอนามัย มีคณะแพทย์พยาบาลไปเป็นครั้งคราว ก็ยังคงมีความเชื่อเรื่องยาและกรรมวิชรักษาราโรคแบบพันบ้านเหลืออยู่มาก ดังเช่น³⁶

๑) เปลือกตันบอต้าลํะເອີດ ຄົນເອັນ້າ ທາແກ້ພິຍແນງ

ກະຽມໄຟ

๒) ໃນຜັນງຫະເລ ຄົນເອັນ້າໃຫ້ຫອດຫແກ້ຫຼັກເສນ ນ

ເປັນໜ້າທັນອອງ

๓) ຮາກມັນ ຮາກພລ ພອດພລ ແລະ ນໍາຕາລກຮວດ ຕົມກິນໜ້າ

ບົພະທີກ່າລັງອຳນ ເປັນບານບ້າຮັງເລືອດ

๔) ພຣິກໄທບຕ່າພອແຫລກ ຫ້ວຂອນຫັນ ຫ້ວກະເທີມຫັນ ທ່ອ
ໄປພລຸເຄີຍກິນ ທ່າໄທ້ຄລອດຈ່າຍ

๕) ຮາກມະພ້ວງ ຮາກໝາກ ຮາກນ່າງນາງ ຕໍາລະເອີດຄົນ
ນ້າກິນແລະທາຊະໄໂຄນດາມທັວ ແກ້ໄຂ

๖) ນ້າປັບປຸງຫົວໜ້າມາມາດ^{๓/๗} ພາມາດເປັນປັບປຸງທະເລີນດີ
ໜຶ່ງນ້າມາດົມ ໂມ່ວນໃສ່ນ້າ ນ້າຈະອອກນາເອງ ນ້າປັບປຸງ ຫົວໜ້າມາມາດທາແກ້ນ້າຮອນລວກ ກິນ
ແກ້ເຈັບໜ້າອັກ ຂ້າໃນ ສາຫຽນທຸງຍ່ອງໃຟ ທ່າໄທ້ຮອນ

9.2 ສາສນາ

ຈາວເລັດໆເຄີມ ວົມທັງຈາວເລເກາະອາດັງແລະເກາະລີເປີ່ ເປັນກຸລຸ່ມຊັນ
ທີ່ໄນ້ມີສາສນາ ນັບດີອື່ນແລະວິຖຸພາບນຽມບ່ຽນພະບ່ຽນ ກາຍຫລັງ ໄດ້ມີສາສນາບາງສາສນາເພຍແພ່ວເຂົ້າໄປ
ທີ່ໄດ້ຍໍາຫາເລືອດແລະຫຼັງທ່າງກຸລຸ່ມທ່າງເພົ່າພັນຫຼຸກພົມພເຂົ້າໄປ ແຕ່ກາຣແພ່ວເຂົ້າໄປຂອງສາສນາ
ເທົ່ານັ້ນເຂົ້າໄປແຕ່ເພີ່ງເປົລືອກນອກ ອັນໄດ້ແກ່ ປະເພີ້ ພຶກຮົມບາງອຍ່າງເທົ່ານັ້ນ ທ່າໃໝ່
ສາສນະຮົມ ອັນເປັນແກ່ນແທ້ຂອງສາສນານີ້ ໄນ ດັ່ງນີ້

9.2.1 ສາສນາອີສລາມ ມີເພີ່ງໃນຮູບອອງຄວາມເຊື່ອເປັນສ່ວນໃໝ່
ເຊັ່ນ ພຶກສາຄົມນົດ "ສລາວັດ" (Slawat) ກາຣັ້ງຫຼັກ ແລະກາຣັ້ງຫຼັກແບບອີສລາມມີການ
ເປັນດັນ

9.2.2 ศาสนาพหช

ผู้นับถือศาสนาพหชส่วนใหญ่เนກาอาศัยอดังและเกกาลีเบี้ย คือ คนต่างดินที่พอยพาเข้ามาอยู่ใหม่ บันเนกากไม่มีวัดไม่มีพระสงฆ์ มีแต่เพียงศาลาที่เป็นหอพระซึ่งมีลักษณะเป็นพระพุทธรูปนั่งสมาธิ ขนาดหน้าตักกว้าง 4 พุต บันเนกากลีเบี้ยแห่งเดียวเท่านั้นที่เป็นสัญลักษณ์ของพหชาศาสนาเนกากดังกล่าว

แม้ชาวเลเนกากดังและเกกาลีเบี้ย จะไม่ได้เป็นพหชาศาสนาในที่ล้าลึกถึงแก่น แต่ก็มีคติธรรมที่แสดงถึงความเชื่อในกฎหมายธรรม ดังนิทานเรื่อง "นายพราณ"³⁸ ซึ่งเล่าโดยนายนายบ้านหนึ่น หาญทะเล ชาวเลเนกากลีเบี้ย ที่ว่า พราณคนหนึ่งฝ้าบิง ไก่ป่าเห็นกบกินไส้เดือน งูเลื้อยมากินกบ ไก่เข้าจิกกินงู นายพราณเลิงเป็นจะบิง ไก่ ก็คิดได้ว่า หากบิงไก่ก็ไม่รู้ว่าจะมีอะไร ไว้มหาหาร้ายตนอีก จึงเลิกบิงไก่แล้วรีบกลับบ้าน

10. คติธรรม

คติธรรมที่เป็นรูปแบบการแสดงถ่องออก ในวัฒนธรรมทางความคิดของชาวเล เนกากดังและเกกาลีเบี้ย นอกจากจะปรากฏในรูปของภาษา อันได้แก่ สำนวน คำพังเพย และสุภาษิตแล้วยังปรากฏในรูปของนิทานด้วย ข้อมูลคติธรรมดังกล่าว มีทั้งที่กล่าวเป็นภาษา ชาวเลโดยตรงและภาษาชาวเลที่เป็นภาษาไทยถันได้ ดังต่อไปนี้

10.1 ภาษา

10.1.1 สำนวน สำนวนชาวเลเนกากดังและเกกาลีเบี้ย มี ทั้งที่เป็นสำนวนพดของตนเอง กับอีกสำนวนหนึ่งที่นำเข้าได้รับอิทธิพลจากสำนวนในภาษาไทย ถันได้³⁹ คือ

แจ้งเหมือนเก็บ (สว่างมาก)

แกลงบั้งสามัน (เป็นธรรมดากันเป็นของมันเอง)

กินให้ชัก (กินให้เต็มที่)

กินไม่หมด (ใช้ได้ตลอดไป)

ขนหัวยืน (รู้สึกกลัว)

ขนหัวพอง (รุสกอกลว)

ดวงดีดวงร้าย (คราวดีคราวไม่ดี)

สายผื่อ (สายอ่อนโยน สายมาก)

10.1.2 คำพังเพย คำพังเพยมีทั้งทักถะร้าวเป็นภาษาชาวເລີ ແລະ
ภาษาไทยດັນ ຄອ

นาໄຊຂໍບູນ (ເຂົາໄຊ = ຄລມຄຸງໝາຍ)⁴⁰

ดวงไม่ดีแล้วอยู่ในมือกันไม่ได้กิน⁴¹

10.1.3 สภາຍີຕ

ອ່ານັດສິນລົງໄທຢັດໄມ້ສືບສວນກອນ⁴²

10.2 นิทาน

จากการศึกษาพิทานชาວເລເກະເອົາດັ່ງແລະເກະລືບເປົ້າ ຈ້າງວນ 55

เรื่องของ ดร.ส. วงศ์สมัณ พบว่า⁴³ นิทานดังกล่าวอนอจากจะเป็นนิทานประเกณิทานอชินาย
เหตุ นิทานນຸ້າຫຼກ นิทานເກົ່າວັກນຸ້ານຸ້າມ ແລະນิทานເກົ່າວັກນຸ້າເຊື່ອແລ້ວ ຍັງນິທານ
ประເທດຕີຮຽນໄດ້ຕຽງອົກຈ້າງວນໜຶ່ງ ອ່າງໄວກີຕາມແມັນທານທີ່ໄນ້ໃຫ້ປະເທດຕີຮຽນ
ໄດ້ຕຽງກັບໄດ້ສອດແທຣກົດຕີຮຽນປະກາຮ່າງທັງປະກາຮ່າງໄວເສັນດ້ວຍ

ຄົດຮຽນທີ່ປະກຸງໃນນິທານชาວເລເກະເອົາດັ່ງແລະເກະລືບເປົ້າ ມີດັ່ງນີ້

10.2.1 ความມິນ້າໃຈແລະກາຮ້າໃຫ້ອັກຍ

10.2.2 ความຊື່ອສົດຍໍສົງວິດ

10.2.3 ความສາມັກຄື

10.2.4 ความໄມ້ເບີດເບີນແລະກຸງແໜ່ງກຽມ

10.2.5 ความໄມ້ເຫັນແກ້ຕວ

10.2.6 ความອ່ອນນ້ອມດົມດົນ

10.2.7 ความກັດໝູ້

10.2.8 ความยัติธรรม

10.2.9 ความโลก

10.2.10 ความมีเหตผล

10.2.11 ความรัก

11. ประเพณี

ชาวเลเก่าอาดังและเก่าลิเปี๊ะ มีประเพณีเป็นของตนเองหลายอย่าง มีทงประเพณีที่คงความเป็นชาวเลคงเดิม เช่น ประเพณีลอบเรือ และประเพณีได้รับอิทธิพลจากสังคมภายนอกทำให้พัฒนาไปตามยศสมัย เช่น ประเพณีการแต่งกาย การสร้างบ้าน ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพ และประเพณีการคงชื่อ นอกจากนี้ยังมีประเพณีใหม่ที่นำเข้ามาจากการสังคมภายนอกมาถือปฏิบัติ เช่น ประเพณีที่เกียกบัววันสำคัญ ได้แก่ วันสงกรานต์ วันตรุษจีน วันเชิงเมือง และวันชาหรือรายอ ดังต่อไปนี้

11.1 ประเพณีการแต่งงาน

หนุ่มสาวชาวเลเก่าอาดังและเก่าลิเปี๊ะ พบรักกันอย่างอิสระ⁴⁴ ในเทศบาลลอบเรือ ซึ่งเป็นวันที่เปิดโอกาสให้หนุ่มสาวมากที่สุด การผิดประเพณีก่อนแต่งงานไม่ถือว่าเป็นความเสียหายร้ายแรง ขันอยู่กับความพอใจของทั้งสองฝ่าย ไม่มีการลงโทษ ไม่มีการเสียดาย แต่การผิดประเพณีก่อนแต่งงานก็เกิดขึ้นอยู่มาก

หนุ่มสาวชาวเลเก่าอาดังและเก่าลิเปี๊ะ มักบอกกันด้วยคำว่า “กูมีล่า เก้า” = ฉันรักเธอ (รักแบบหลงใหลคลั่งไคล้) หรือ “กู ชูก้า เก้า” = ฉันชอบเธอ (ถูกใจ) นอกจากนั้นจะใช้วิธีร้องเพลงเกียรา เพลงที่ร้องมากเป็นเพลงร้องเงิง (เพลงดันหยง)⁴⁵

การแต่งงาน โดยเฉลี่ย ชายอายุระหว่าง 19-20 ปี หญิงอายุระหว่าง 16-17 ปี ประเพณีการแต่งงานมีขั้นตอน ดังนี้

11.1.1 การสุ่มและการหมั่น

เมื่อขาดหุ้นตกลงที่จะอยู่ร่วมเป็นสามีภรรยากัน ฝ่ายชายจะส่งตัวแทนไปสู่บ้านของฝ่ายหญิง เมื่อพ่อแม่ฝ่ายหญิงยินยอมก็จะตกลงเรื่องสินสอดปกติสินสอดจะมีตั้งแต่ 1,000-5,000 บาท ตกลงสินสอดแล้ว หากจะหมั่นไว้ก่อนก็จะหมั่นไว้ในตอนนี้ สถานที่จะก่อหนนัดวันแต่งงาน

11.1.2 การแต่งงาน

เมื่อถึงวันแต่งงานจะให้เจ้าบ่าวมาบ้านเจ้าสาว ห้องหอของเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะประดับด้วยกระดาษสาเป็นลายรุ้ง เมื่อเจ้าบ่าวมาถึงบ้านเจ้าสาว ให้หมอก็จะประกอบพิธีแต่งงานให้ เสร็จพิธีแต่งงานก็เลี้ยงอาหาร เหล้า มากพูด ต่อจากนั้นก็จะแหกบ่าวสาวไปบังบ้านเจ้าบ่าว กลางคืนมีการเล่นร้องเพลง ร้องรำกันสนุกสนาน หากเจ้าบ่าวเจ้าสาวอยู่คนละ gele กะจะซัดกัน 2 คืน แยกกันจัดบ้านละกัน หลังจากแต่งงานเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะเลือกเอาไว้อบกันบ้านฝ่ายใด เมื่อมีลูกจึงมักจะแบกกรอบครัว

11.2 ประเพณีการตาย⁴⁶

เมื่อมีการตายเกิดขึ้นก็จะแจ้งให้ญาติพ้องทั้งใกล้ไกลได้ทราบ ญาติที่เดินทางมายืนศพจะช่วยนำศพเข้าสู่ห้องมาให้ มีห้องข้าวสาร น้ำตาล และเงิน ญาติต้องรับมาให้พร้อมเพื่อที่จะจัดการศพให้เสร็จภายในวันเดียว ขั้นตอนการทำศพมีดังนี้

11.2.1 การอาบน้ำศพ

เพื่อเป็นการทำความสะอาด ผู้ที่อาบน้ำให้ศพต้องเป็นคนเพศเดียวกันกับศพ จำนวน 2-3 คน

11.2.2 การห่อศพ

ศพต้องห่อด้วยผ้าขาว 2-3 ชั้น ผูกผ้าศพทึบและป้ายเท้า

11.2.3 การฝังศพ

ข้าวเคลกากะอาทั้งและเกาจะถือเป็น เรียกหลุมฝังศพว่า "จีไรอ์" (Jirai) หลุมฝังศพจะขอกว้างและลึกประมาณ 1.0×1.5 เมตร ยาวพอ

กับความยาวที่พ ภาระของศพต้องวางศพให้นอนหงายหน้าศีรษะ ไปทิศเหนือ กลับหลังให้แน่น แล้วใช้ก้อนหินหรือไม้มาปักไว้ตรงศีรษะและเท้าของศพ ก้อนหินหรือไม้นี้เรียกว่า "ตาหนา" (Tana)

11.2.4 การหานญู

หลังจากฝังศพแล้ว กลางคืนจะมีการท่านญูที่บ้านผู้ตาย โดยการทำอาหารเลี้บงญาติและเพื่อนบ้าน ประเพณีการท่านญูให้ผู้ตายนั่นทำการท่านญู ทั้ง 3 วัน 7 วัน 40 วัน และ 100 วันด้วย

11.3 ประเพณีการลอบเยือน⁴⁷

เป็นประเพณีที่เนื่องจากความเชื่อเรื่องเกราะห์ และ การลอบเยือน เกราะห์ ก้าปีละ 2 ครั้ง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 กับเดือน 11 ของทุกปี เรือที่ลอบในพื้นนี้ เรียกว่า "เรือป่าจัก" (Plahu Placak)

ประเพณีลอบเยือนครั้งหนึ่ง ๆ จะทำติดต่อกัน 3 วัน วันแรกเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 13 ค่ำ ซึ่งถือเป็นวันไหว้ทวารและวันเตรียมงานประเพณีลอบเยือน มีการเตรียมท่านม ข้าวตอก และสังขของที่ต้องใช้ในพิธี มีการทำความสะอาดหลาทวาร พอเวลาประมาณ 15.00 น. ชาวเลจะไปพร้อมกันทบทิ่วเวทพิช ครุฑมอจชาท่าพิชชุชุปเทียนแล้วอธิฐาน เมื่อเสร็จจากการอธิฐานก็จะมีการเดินรำรอบ ๆ หลาทวาร ที่เรียกว่า "ลงปง" เกรื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเดินรำก็มีรำมะนาและໄว ไอคลิน เลิกพิชเวลาประมาณ 18.00 น.

วันที่ 2 ของพิธีลอบเยือนตรงกับวันขึ้น 14 ค่ำ พิธีการจะเริ่มตั้งแต่เข้า ชาวบ้านชายหาดจร้า 20 คน จะพากันเข้าบ้านเพื่อตัดไม้รากฯ และไม้เนื้ออ่อนจากวันไม้ต้นเบ็ดนำมาทำเรือปลาจัก เมื่อได้ไม้มาแล้วเหล่าช่างท่าเรือ ซึ่งเป็นชาวเดิมที่กันที่จะช่วยกันทำเรือให้แล้วเสร็จภายในเที่ยงคืนของคืนนั้น เรือที่ต้องขึ้นนามีลักษณะเป็นเรือบันด์ แต้มเสาใบตัวบ ตัวเรือมีขนาดกว้างยาวประมาณ 2×3 เมตร ในนั้นและห้องเรือท่าด้วยไม้ต้นเบ็ด ส่วนประกอบอื่นท่าด้วยไม้รากหักล่า ต่อเรือเสร็จก็ตบแต่งให้สวยงามเหมือนเรือจริง ต้องมีพายหลาฯ คู่วางไว้ข้างกราบเรือ ตามความคิดว่าเพื่อไว้สำรองเจ้าเกะได้ใช้เมื่อเกรื่องบนตนองเรือเกิดขัดข้อง หรือในเรือเกิดชำรุด ไม่มีลม กันเอาไว้พายเรือ

เข้าสู่ผู้เมื่อถึงจุดหมายปลายทางอีกด้วย เนื้อตกแต่งเรื่องเดิม ให้หมดหรือให้ “นายม” ก็จะเริ่มพัฒนาขึ้นเจ้าเก้าะเพื่อนำสิ่งชี้ว่าบุคลงเรื่อง ด้วยการสอดมันต์เป็นภาษาอาหรับและภาษา มลายูที่หน้ากองไฟ ซึ่งมีการ โฆษณาภานเพาเป็นระบบๆ เรียกการสอดมันต์ตอนนี้ว่า “ sclave ” พร้อมกัน ชาวเลก็จะพาภันเอารห้องบรรจุเศษผูเสษและเศษเหล็กหัดทงของตนเอง และสมาชิกในครอบครัววางแผนในล่าเรื่อ นางคนเอาขนมและเครื่องบูชาใส่ลงไปด้วย ในคืนนั้นจะมีการเดินรถล่องเรือกันอย่างสนุกสนาน

วันที่ 3 ถือ วันขึ้น 15 ค่ำ เป็นวันลอบเรือชาวเลทอกน้ำมาพร้อมกันที่ชายหาดตั้งแต่บ่ายรุ่ง เพื่อขอชัยชนะลอบเรือราชทัพไม่ได้ให้ออกไปพร้อมกันเรื่อ พอน้ำขึ้นเต็มที่ขึ้นช่วยกันหามเรือปักจกออกไปปล่อยในทะเล ตรงบริเวณที่แน่ใจว่ากระแสน้ำและลมจะไม่พาเรือกลับเข้าสู่อีก เพื่อจะได้ปล่อยเคราะห์ให้พ้นไป หากเรือกลับมาอีกจะด้วยเหตุใดก็ตาม แสดงว่าปล่อยเคราะห์ไม่พ้น ขณะปล่อยเรือคนที่อยู่บนฝั่งก็จะร้องเช้า ๆ 3-4 ครั้ง เป็นการส่งเรื่อ แล้วพาภันเข้าป่าอีกรังเพื่อตัดไม้และใบกะพ้อ เอาไว้มาทำเป็นรูปกรง เช่น 7 ตัว แทนหุ่นปั้นรังควาย เอาใบกะพ้อ 7 ใน มากุดติดไม้กางเขนตามขวางแทบทันที 7 วัน ก่อนเอารหุ่นไม้ปั้นรังควายไปปักที่ชายหาดจะเอาปักไว้ในโรงพิชก่อน ซึ่งตอนนี้ชาวเคลชช่วยกันเอารหุ่นน้ำมาไว้ในน้ำประมาณ 10 ลูก พ่อไกลก้าก็จะช่วยกันตักน้ำมาใส่จนเต็ม แล้วพาภันเดินร่า เที่ยงคืน ให้หมดก็จะสอดมันต์เผาภานเพาอีกรังเพื่อทำน้ำมนต์ พ่อพ้าสางก์เสร็จพัช ชาวเลทอกน้ำก็มาอาณัมันต์นี้ไปล้างหน้า อ่านให้เด็ก หรือพระพรมฯ บริเวณบ้านเพื่อเป็นสิริมงคล

พิชลอบเรือนี้ กล่าวกันว่า ได้จัดทำขึ้นที่บ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ก่อนเป็นแห่งแรก ชาวเลทอยู่ตามที่ต่าง ๆ ต้องพาภันไปร่วมพิชกันภายนหลังคงเพราความไม่สะทกในการเดินทาง จึงขับข่ายไปจัดทำตามที่อื่น จนถึงเก้าะอาดังและเก้าะลิเบะ^{4.8}

^{4.8} ที่อ้างอิงจาก ภูมิศาสตร์ มนต์เสน่ห์ ภูมิปัญญา ภาคใต้ ของ ดร. สมชาย ธรรมชาติ สถาบันวิจัยศิลปะฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 100

11.4 ประเพณีการแต่งกาย⁴⁹

การแต่งกายของชาวเลเก้าอาดังและเกาหลีเปี้ย ส่วนใหญ่ไม่นิยม
สวมเสื้อ เว้นแต่ในโอกาสพิเศษ เช่น เข้าเมือง หรือมีงานพิธีสำคัญ ได้แก่ งานแต่งงาน
งานลอยเรือ วันรายา ฯลฯ ดังนี้

11.4.1 ผู้ชาย

ปกติ นุ่งใส่ร่วง หรือการเกงขา กว้าง ไม่สวมเสื้อ ไม่นิยม
สวมรองเท้า โอกาสพิเศษ นุ่งใส่ร่วงหรือการเกงขา กว้าง สวมเสื้อ บางคนสวมรองเท้าแตะ

11.4.2 ผู้หญิง

ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ปกตินุ่งผ้ากระโอบอก ไม่สวมเสื้อ
ไม่นิยม สวมรองเท้า โอกาสพิเศษ นุ่งผ้าถุง สวมเสื้อ บางคนสวมรองเท้าแตะ

ผู้หญิงสาวปกตินุ่งผ้าถุง สวมเสื้อ โอกาสพิเศษจะสวมรอง

เท้าแตะคัชบ

11.4.3 เด็ก

ทั้งชาย-หญิง มักใช้เสื้อผ้าสำเร็จรูป เช่น การเกง
กระไปรัง เสื้อยืด ฯลฯ ไม่นิยมสวมรองเท้า

อย่างไรก็ตาม การแต่งกายของชาวเลเก้าอาดัง และเกาหลีเปี้ย
ก็ได้เปลี่ยนแปลงตามอย่างวัฒนธรรมชาวเมือง ดังเช่น ผู้หญิงแต่งงานแล้วก็นิยมสวมเสื้อ
มากขึ้น

11.5 ประเพณีการแต่งกาย⁵⁰

ชาวเลเก้าอาดังและเกาหลีเปี้ย รุ่นเก่า มีค่านิยมการตั้งชื่อตามแบบ
อย่างชื่อสุลิม แสดงถึงการรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอิสลามอย่างชัดเจน เช่น ชื่อ มุนาร์
นีมาร์ อ้มนาร์ ฯลฯ หรือในรุ่นต่อมาเป็นชื่อ บ่าไหรม หาเหรอ บีเด็น ฯลฯ จนกระทั่ง
คนรุ่นใหม่ ในปัจจุบันโดยเฉพาะชื่อนักเรียน จะได้รับอิทธิพลการตั้งชื่อแบบไทยมากขึ้น

11.6. ประเพณีวันสำคัญ

เดิมประเพณีวันสำคัญของชาวกะ มีเฉพาะวันไหว้ทวด และลองเรือ เท่านั้น ภายหลังได้รับอิทธิพลจากกลุ่มนชนภยานออก ทรงจัดกิจกรรมชาวพหุ ชาวมุสลิม และชาวจีน จึงทำให้เกิดประเพณีวันสำคัญเพิ่มขึ้น ประเพณีวันสำคัญจึงมีดังต่อไปนี้ ไหว้ทวด วันลองเรือ ใบอนดึงวันสงกรานต์ วันตรุษจีน วันเชิงเมือง และวันราษฎร หรือยาธิราชฯ

12. ศิลปะและดนตรี

12.1. ศิลปะ⁵¹

งานศิลปะส่วนใหญ่ของชาวกะอากาศอาดังและเกาะลิเป็ง เป็นงานศิลปะเพื่อการบังชีฟ เป็นเพียงงานฝีมือที่ผลิตขึ้นใช้ภายในครอบครัว มีบางที่ผลิตขึ้นตามสั่ง กากในเกาะ บังไม่มีผลิตเพื่อขายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว หรือ ส่งเป็นสินค้าออก ผู้ทำงานศิลปะดังกล่าว มักมีเพียงผู้ใหญ่ได้เฉพาะผู้สูงอายุที่มีเวลาอยู่กับบ้าน งานศิลปะของชาวกะอากาศอาดังและเกาะลิเป็ง มีดังนี้

12.1.1 การสานเสื่อ วัสดุที่ใช้คือใบเตยหรือใบปาหนัน จึงเรียกว่า เสื่อเตย ลวดลายที่ทำ คือ ลายดอกข้าวหลามตัด การผลิตมีนาน ๆ กรุงหรือตามสั่ง ปัจจุบันมีผู้ผลิตอยู่ประมาณ 30 คน บังไม่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เป็นอย่างอื่น

12.1.2 การเย็บจาก จากที่ผลิตบนเกาะอาดัง และเกาะลิเป็ง มี 2 ชนิด คือ จากที่ผลิตจากใบหวาย เรียกว่า "จากขา" (ขาตะ) ส่วนจากที่ผลิตจากใบมะพร้าว เรียกว่า "จากในมะพร้าว" (ขาตะ ปเลอปะห์ กلام) ชาวเกาะนิยมใช้จากจำนวนมากกว่าจากใบหวาย ส่วนจากที่ทำจากใบจากนัน ซึ่มมาจากภายนอก ผู้ผลิตจากบนเกาะมีหงษ์หยิ่งและชาย หงษ์สูงอายุ คันหน้มและเด็ก

12.1.3 การสานฝาบ้าน ฝาบ้านสานด้วยไม้ไผ่ (ไม้ไผ่ทำฝาบ้าน เรียกว่า บูโหละห์ ญูเบห์) นำมารากอากาศอาดัง เกาะรware ลวดลายที่ทำมักเป็นลายขัด และลายลูกแก้ว การสานฝาบ้านทำกันหงษ์หยิ่งและผู้ชาย

12.1.4 การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่เป็นผลิต物ของชาวเก่าเป็นเครื่องมือแบบง่าย ๆ ที่ทำสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ได้แก่ ไขลาน สวิง เน็คตก เบ็ดรา รวมทั้งการผูกหินที่ใช้ในการประมงด้วย

12.2 งานตรี

เครื่องดนตรีของชาวເລກເກະຍາດັ່ງແລກເກະຄືເປົ້ນ ມີເກົ່າງຕີ
ເກົ່າງສີ ແລກເກົ່າງເປົ້າ ເກົ່າງທີ ໄດ້ແກ່ ຮ້າມຍາ ພັບ ກລອງ ດັ່ງນັ້ນມັນ ແຜ່ນເຫັນກຳ
ກັບ ແລກນິ້ງ ເກົ່າງສີ ໄດ້ແກ່ ໄວໄອລິນ ສ້າວເກົ່າງເປົ້າ ໄດ້ແກ່ ຂລຸ່ມ⁵² ເພີຍອຍ່າງເດືອນ
ເຫັນ

ในบรรดาเครื่องคิดคำนวณตั้งก้าว รำมนาจัดเป็นเครื่องคิดคำนวณที่เป็นสัญลักษณ์ของคณตรีขาวเหลืองแท้จริง ซึ่งขาวเหลืองขาวอาดังและเกาเกลี้ยง ได้รับอิทธิพลมาจากชาวมลายู รำมนาเป็นเครื่องคิดคำนวณตั้งเดิมที่ใช้เป็นเครื่องคิดคำนวณทั่วโลกและขึ้นเดียวในการเล่นรำมนาแก้นน รามหั้นการเล่นรองเง็งด้วย ส่วนไวโอลินก็เป็นเครื่องคิดคำนวณที่อิกชนิดหนึ่งซึ่งแต่เดิมเป็นเครื่องคิดคำนวณของบุโรป ชาวເລື່ອດັບມາใช้โดยผ่านทางชาวมลายู เนื่องจาก

12.3 เพลง

เพลงพันนานของชาวเลเก้าอาดังและเก้าลิเปี๊ยะ ทั้งเพลงทั้งสองเป็นภาษาชาวเลและภาษาไทยถี่ถ้นได้ แบ่งเป็นประเทกทั้งนี้

12.3.1 เพลงก้ามเด็ก

12.3.2 เพลงร้องเงี๊งหรือเพลงดันหนัง เพลงร้องเงี๊งหรือเพลงดันหนัง
ยางไม้ สังไหบัว ใต้เกนจ์ ฯลฯ

13. กีฬาและนันทนาการ

13.1 การเล่นของเด็ก

13.1.1 การเล่นทอยหลุม วัสดุที่ใช้เล่นอาจใช้ก้อนหิน เปลือก-หอย หรือลูกแก้ว มีผู้เล่น 3-5 คน ผลัดกันทอยก้อนหิน เปลือกหอยหรือลูกแก้วให้ลงหลุมซึ่งบิดเส้นยืดห้อยห่างจากหลุมพอสมควร ให้รีบไปถึงหลุมก็จะได้กันน้ำ

13.1.2 การเล่นแข่งเรือ เล่นคล้ายวิ่งเป็นวิ่งทุกประการเว้นแต่แผนที่ห่วงแต่ละฝ่ายจะวางตัวคนเดียว กลบวงโดยมีอีกคนหนึ่งซึ่งคือ หรือชื่อหลัง วิ่งไปท่านองเล่นขึ้นมา

13.1.3 การเล่นสะบ้า ผู้เล่น 2 คน อยู่คนละฝ่ายนั่งหันหน้าเข้าหากันบนพื้นดิน ห่างกันประมาณ 2 เมตร บิดเส้นแต่ละฝ่ายวางลูกสะบ้า 10-15 ลูก ผลักกันปิงด้วยลูกสะบ้า ฝ่ายที่บังลูกสะบ้าล้มหมดก่อนเป็นฝ่ายชนะ

13.2 กีฬา

การเล่นกีฬาของชาวเลเก่าอาดังและเก่าลีเป็ะ มีการเล่นฟุตบอล ตุชกรัวง และเซปักตุชกร้อ

13.3 การละเล่นพื้นบ้าน⁵³

การละเล่นพื้นบ้าน มีดังนี้

13.3.1 การเล่นร่องเงง เป็นการเล่นที่เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวเล คล้ายการเล่นร่าวง แต่รำและร้องอยู่กันที่ มีการร้องเพลง ได้ตอบกันระหว่างคู่ร่า ฝ่ายที่ผู้ซึ่งเป็นนางร่า กับฝ่ายชายซึ่งเป็นผู้เข้ามาเป็นคู่ร่า คณาจารย์ร้องเงงมือบูรในหมู่บ้าน นางร่าในคณาจารย์เป็นหญิงสาวในหมู่บ้าน นั่นเอง การได้เป็นนางร่าถือว่ามีเกียรติ ตนตัวที่ใช้ประกอบการเล่นร่องเงงมีร้านধা 2 ลูก ໄວ ໄօລິນ 1 คัน บางทีก็มีกลองชุดหรือกลองที่ตัดแบลงจากถังน้ำมัน เพลงที่ใช้รำมีหลายเพลง เช่น มะอันง ลាសูต้า สีดีปายง บูรงบูเต็ะ

ฯลฯ รองเงิง มักจัดเล่นในโอกาสสำคัญ เช่น วันไหว้ทวด พิธี崇拜เรือ วันราษฎร วันแห่งงาน แห่งน้ำ ฯลฯ

13.3.2 การเล่นรำวง ลักษณะการเล่นคล้ายร้องเพลง แต่เพลงที่ร้องจะเป็นเพลงไทยสากลหรือเพลงรำวง บางทีก็ผสมเนื้อร้องที่เป็นภาษาชาวเล ท่านองเพลงที่ร่วมกับเป็นจังหวะ รำวง ตะลุง ช่าช่าช่า โซล ฯลฯ เป็นที่นิยมของหนุ่มสาวชาวเลมาก

13.4 การเล่นนิทาน

ชาวเคลเก่าอาดั้งและเก่าลีบี้ มักเล่านิทานสู่กันฟังเวลาที่ว่างจากภารกิจประจำวัน ผู้เล่ามักเป็นผู้สูงอายุชายวัยเกิน 30 ปีขึ้นไป คนหนุ่มและผู้หญิงก็อาจเล่าได้บ้าง ผู้ฟังก็เด็ก ๆ สถานที่เล่ามักเป็นในครอบครัว ในบ้าน บริเวณบ้านมากกว่าที่อื่น การเล่านิทานกลุ่มนี้ ๆ มักมีผู้ฟังประมาณ 2-5 คน ภาษาที่ใช้เล่านี้หึ้นภาษาชาวเล และภาษาไทยถี่นั้นได้ จรัส ว่องสมัน ได้รวมรวมนิทานชาวเคลเก่าอาดั้งไว้ได้ จำนวน 5 เรื่อง นิทานชาวเคลเก่าลีบี้จำนวน 50 เรื่อง รวมทั้งหมด 55 เรื่อง นิทานดังกล่าว นอกจากจะให้ความสนุกสนาน ตลอกนับขั้น แล้วยังแฝงสาระและสะท้อนภาพสังคมของชาวเคลไว้อีกด้วย

เชิงอรรถ บทที่ 6

1. ใจดี สุวัตถี, "ชาวนา" ใน สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 10 (พระนคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2513), หน้า 6225.
2. สำนักงานการประดิษฐ์ศึกษาจังหวัดสตูล, รวมเรื่องเมืองสตูลที่ราชลักษณ์รอบ 150 ปี, หน้า 116 - 117.
3. ฉันท์ส ทองช่วย, "ชาวเล" ใน ปาริชาติ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (มีนาคม, 2528), หน้า 97.
4. ประเทือง เครือหงส์, ชาวนา (ชาวทะเล) ใน เมืองไทย (พระนคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจเทรคดิ้ง, 2519), หน้า 6-9.
5. ฉันท์ส ทองช่วย, เร่องเดิม, หน้า 99.
6. H. Robinson, Monsoon Asia (London : Macdonald & Evans Ltd, 1973) PP.76-78.
7. ประพนธ์ เรืองพวงค์, "ชาวนาที่เกาะอาดัง" ใน วิทยาสาร ปีที่ 25 ฉบับที่ 13 (เมษายน, 2517), หน้า 32.
8. Christopher Court, "A Fleeting Encounter with the Moken (The Sea Gypsies in Southern Thailand) Some Linguistic and General Note" The Journal of The Siam Society Vol.5, 1 (January 1971), P.84.
9. David W. Hogan, "Man of the Sea : Coastal Tribes of South Thailand 's West Coast" Journal of The Siam Society Vol.60, 1 (January 1972), P.210.
10. อาจารย์ อุกฤษณ์, พืชคลอปเรือ : ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล กรุงศรีสัคยา ศึกษาขั้นบัน្តหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์-มนابุณฑิต สาขาวิชามานะบุพิทยา, 2532, หน้า 15-16.

11. Amon Saengmani, Phonology of The Urak Lawoi Language : Adang Island, A Thesis Submitted in The Degree of Master of Arts in The Faculty of Graduate Studies of Mahidol University, 1979, P.1-2.
12. จรัส จังสมัน, การศึกษานิทานชาลาเจ้งหัวดสตูล วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต วิชาเอกไทยศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534, หน้า 136.
13. อาจารย์ อุกฤษณ์, เรื่องเดิม, หน้า 8-9
14. เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.
15. เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.
16. อนรา ทวีศักดิ์, ภาษาสามัญในประเทศไทย (พะนนคร : ปั้นแก้วลักษณ์การพิมพ์, 2530).
17. จรัส จังสมัน, เรื่องเดิม, หน้า 27.
18. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล, เรื่องเดิม, หน้า 102.
19. สัมภาษณ์ นายอุเทง หาญหาเต
20. สัมภาษณ์ นายณัฐพงษ์ สุวรรณรัตน์
21. สถานีอนามัยบ้านเก่าอาดัง, บัญชารอนามัยประจำครอบครัว ไม่ปรากฏหน้า.
22. ณัฐพงษ์ สุวรรณรัตน์, เรื่องเดิม,
23. เรื่องเดียวกัน.
24. เรื่องเดียวกัน.
25. สัมภาษณ์ นายอนันต์ ทึมปอง
26. เรื่องเดียวกัน.
27. เรื่องเดียวกัน.
28. ประพนธ์ เรืองพרגค์, เรื่องเดิม, หน้า 37.
29. อนันต์ ทึมปอง, เรื่องเดิม.
30. ประพนธ์ เรืองพרגค์, เรื่องเดิม, หน้า 37.

31. Amon Saengmami, Op.cit. P.1
32. เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.
33. เรื่องเดียวกัน.
34. จรัส จังสมัน, เรื่องเดิม, หน้า 196.
35. ประเทือง เครือหงส์, เรื่องเดิม, หน้า 118.
36. จรัส จังสมัน, เรื่องเดิม, หน้า 39-40.
37. สัมภาษณ์ นายรอดาด หาญทะเค
38. จรัส จังสมัน, เรื่องเดิม, หน้า 124.
39. เรื่องเดียวกัน, หน้า 119-206.
40. อธีง หาญทะเค, เรื่องเดิม.
41. จรัส จังสมัน, เรื่องเดิม, หน้า 120.
42. เรื่องเดียวกัน, หน้า 123.
43. เรื่องเดียวกัน, 76-79
44. รอดาด หาญทะเค, เรื่องเดิม.
45. สัมภาษณ์ นายสุเต็ม หาญทะเค
46. จรัส จังสมัน, เรื่องเดิม, หน้า 27.
47. เรื่องเดียวกัน, หน้า 41-42.
48. อาการ อุกฤษณ์, เรื่องเดิม, หน้า 110.
49. Amon Saengmani, Op.cit. p. 11.
50. Ibid, p. 8.
51. สุเต็ม หาญทะเค, เรื่องเดิม.
52. ปราโมทย์ ทศนาสุวรรณ, "ห้อง lokaleแคนสตูล" ใน อ.ส.ท. ปีที่ 6 ฉบับที่ 10
(พฤษภาคม 2506) หน้า 65
53. สัมภาษณ์ นายชาวนเต็ม หาญทะเค